

**Громадська організація «Асоціація спортивного права»
Видавничий дім «Гельветика»**

LEX SPORTIVA

Випуск 2

**Видавничий дім
«Гельветика»
2025**

ГОЛОВНІ РЕДАКТОРИ:

Харитонов Є.О., доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри цивільного права, Національний університет «Одеська юридична академія»;

Ткалич М.О., кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри цивільного права, Запорізький національний університет.

ВІДПОВІДАЛЬНИЙ РЕДАКТОР:

Толмачевська Ю.О., аспірантка кафедри цивільного права, Національний університет «Одеська юридична академія», заступник директора, ГО «Асоціація спортивного права».

ЧЛЕНИ РЕДАКЦІЙНОЇ КОЛЕГІЇ:

Апаров А.М., д.ю.н., професор, професор кафедри права та методики викладання правознавства, Сумський державний педагогічний університет імені А.С. Макаренка; **Болокан І.В.**, д.ю.н., доцент, професор кафедри цивільного права, Запорізький національний університет; **Бондар О.Г.**, д.ю.н., професор, перший проректор, Запорізький національний університет; **Галянтич М.К.**, д.ю.н., професор, в.о. завідувача відділу проблем приватного права, Науково-дослідний інститут приватного права і підприємництва імені академіка Ф.Г. Бурчака Національної академії правових наук України; **Давидова І.В.**, д.ю.н., професор, професор кафедри цивільного права, Національний університет «Одеська юридична академія»; **Коломоєць Т.О.**, д.ю.н., професор, декан юридичного факультету, Запорізький національний університет; **Коструба А.В.**, д.ю.н., професор, професор Навчально-наукового юридичного інституту, ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»; **Майданик Р.А.**, д.ю.н., професор, професор кафедри цивільного права, Київський національний університет імені Тараса Шевченка; **Самойленко Г.В.**, д.ю.н., доцент, доцент кафедри цивільного права, Запорізький національний університет; **Сафончик О.І.**, д.ю.н., професор, професор кафедри цивільного права, Національний університет «Одеська юридична академія»; **Харитонова О.І.**, д.ю.н., професор, завідувач кафедри права інтелектуальної власності та патентної юстиції, Національний університет «Одеська юридична академія»; **Сліпченко С.О.**, д.ю.н., доцент, професор кафедри цивільно-правових дисциплін, Харківський національний університет внутрішніх справ; **Харитонова Т.Є.**, д.ю.н., професор, завідувач кафедри аграрного, земельного та екологічного права, Національний університет «Одеська юридична академія»; **Хуан Карлос Риофрйо Мартінез-Вілларба**, д.ю.н., професор, декан факультету права, Universidad de Los Hemisferios, Еквадор; **Колодін Д.О.**, к.ю.н., доцент, декан факультету цивільної та господарської юстиції, доцент кафедри кримінального права, Національний університет «Одеська юридична академія»; **Омельчук О.С.**, к.ю.н., доцент, доцент кафедри цивільного права, Національний університет «Одеська юридична академія»; **Шишка О.Р.**, к.ю.н., доцент, доцент кафедри цивільно-правових дисциплін, Харківський національний університет внутрішніх справ.

Реєстрація суб'єкта у сфері друкованих медіа: Рішення Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення № 1950 від 30.05.2024 року. Ідентифікатор медіа: R30-04961.

Суб'єкт у сфері друкованих медіа – Громадська організація «Асоціація спортивного права»
(вул. Запорізького козацтва, буд. 13, кв. 25, м. Запоріжжя, 69097,
maxx.tkalich@gmail.com, тел. +38 (093) 231 14 76).

Мови розповсюдження: українська, англійська, німецька, польська, французька, іспанська.

Фахова реєстрація: Наказ МОН України № 320 (додаток № 2) від 07 квітня 2022 року
(спеціальність D8 – Право)

Офіційний сайт видання: lexsportiva.in.ua

Статті у виданні перевірені на наявність плагіату
за допомогою програмного забезпечення StrikePlagiarism.com від польської компанії Plagiat.pl.

Рекомендовано до друку ГО «Асоціація спортивного права» від 29 грудня 2025 року

UDC 347:796]:347.73

DOI <https://doi.org/10.32782/lexsportiva/2025.2.1>**Huk Iryna-Mariia Mykhailivna**

3rd year postgraduate student at Zaporizhzhia National University

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4407-3944>

INVESTMENT ATTRACTION IN THE FIELD OF SPORTS: MODERN APPROACHES AND THE CONCEPT OF PUBLIC-PRIVATE PARTNERSHIP

In today's context of socio-economic transformations, the issue of effective functioning and development of physical culture and sports is of particular relevance. Given the limited budgetary resources, growing competition for funding, and the need to modernise sports infrastructure, attracting additional sources of funding, including investments, is an important prerequisite for the sustainable development of the sports industry. One of the most promising mechanisms for ensuring financial stability and implementing large-scale sports projects is the use of a public-private partnership model. The relevance of the topic is driven by the need to systematically rethink the role and opportunities for public-private cooperation in the field of sports in the context of decentralisation, post-war recovery of Ukraine, and global trends in the integration of sports into economic and social processes. In this context, sport is both a means of physical rehabilitation and an effective mechanism for psychological support, strengthening social ties and creating new life goals for veterans. Public-private partnerships as a form of interaction provide an opportunity not only to attract extra-budgetary funds but also to improve the efficiency of sports infrastructure management, introduce innovative approaches to the implementation of sports programmes and projects, and expand access to quality sports services for citizens, including veterans.

The article examines the potential of public-private partnerships (PPPs) as a tool for attracting investment in the field of physical culture and sports in Ukraine, especially in the context of post-war recovery and decentralisation. Emphasis is placed on the legal nature of PPPs, their evolution in the international context, and the possibilities of creating inclusive sports infrastructure with the participation of the private sector. Special attention is paid to the role of sport in the physical and social rehabilitation of veterans. It is noted that the PPP model promotes effective management, innovation, and increased access to quality sports services for citizens. The necessity of developing new mechanisms of state support and balancing the interests of business and society is substantiated.

Key words: public-private partnership, sport, public administration, business, state, investment, relations, infrastructure projects.

ГУК І.-М. М. ЗАЛУЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙ У СФЕРУ СПОРТУ: СУЧАСНІ ПІДХОДИ ТА КОНЦЕПЦІЯ ПУБЛІЧНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА

У сучасних умовах соціально-економічних трансформацій питання ефективного функціонування та розвитку сфери фізичної культури і спорту набуває особливої актуальності. Враховуючи обмеженість бюджетних ресурсів, зростаючу конкуренцію за фінансування та необхідність модернізації спортивної інфраструктури, важливою передумовою сталого розвитку спортивної галузі стає залучення додаткових джерел фінансування, зокрема інвестицій. Одним із найперспективніших механізмів забезпечення фінансової стабільності та реалізації масштабних спортивних проєктів є використання моделі публічно-приватного партнерства. Актуальність теми зумовлена потребою в системному переосмисленні ролі та можливостей співпраці державного і приватного секторів у сфері спорту в умовах децентралізації, післявоєнного відновлення України, а також глобальних тенденцій інтеграції спорту в економічні й соціальні процеси. Спорт у цьому контексті виступає як засіб фізичної реабілітації, так і ефективний механізм психологічної підтримки, зміцнення соціальних зв'язків і формування нових життєвих орієнтирів для ветеранів. Публічно-приватне партнерство як форма взаємодії забезпечує можливість не лише залучення позабюджетних коштів, а й підвищення ефективності управління спортивною інфраструктурою, впровадження інноваційних підходів до реалізації спортивних програм і проєктів, розширення доступу громадян – у тому числі ветеранів – до якісних спортивних послуг.

У статті розглядається потенціал публічно-приватного партнерства (ППП) як інструменту залучення інвестицій у сферу фізичної культури та спорту в Україні, особливо в умовах післявоєнного відновлення та децентралізації. Акцент зроблено на правовій природі PPP, його еволюції в міжнародному контексті, а також на можливостях створення інклюзивної спортивної інфраструктури за участю приватного сектора. Особливу увагу приділяється ролі спорту у фізичній і соціальній реабілітації ветеранів. Зазначено, що модель PPP сприяє ефективному управлінню, впровадженню інновацій та розширенню доступу громадян до якісних спортивних послуг. Обґрунтовано необхідність розробки нових механізмів державної підтримки та балансування інтересів бізнесу й суспільства.

Ключові слова: публічно-приватне партнерство, спорт, державне управління, бізнес, держава, інвестиції, відносини, інфраструктурні проєкти.

Introduction. In the context of transformational changes in Ukraine caused, in particular, by the war, the issue of effective involvement of private sector resources in the restoration, modernisation and development of infrastructure is becoming particularly relevant. One of the mechanisms for such involvement is a partnership between the public and private sectors. The national legislation currently enshrines the concept of public-private partnership (PPP), while legislative initiatives are under consideration to supplement or even replace this category with public-private partnership and social public-private partnership.

Purpose and objectives. The purpose of this study is to research contemporary approaches to investment attraction in the sports sector, with a particular emphasis on the application of public-private partnership mechanisms. The research aims to assess the potential of PPPs to enhance investment flows into sports infrastructure in Ukraine, especially in the context of post-war reconstruction and European integration.

The objectives of the study are as follows:

1. To critically analyze current investment practices in the sports sector in Ukraine and selected EU member states.
2. To examine the legal and institutional frameworks governing PPPs in the context of sports infrastructure development.
3. To evaluate the alignment of Ukraine's PPP legislation with EU standards and identify key areas for harmonization.

Research methods. The study uses a combination of empirical, comparative and policy-analytical methods to examine current approaches to attracting investment in the field of sports through public-private partnership (PPP) mechanisms. The methodology includes an analysis of regulations, strategies and public policies in the field of sports, investment and PPPs, both in Ukraine and in the EU. The comparative method allows us to compare the Ukrainian experience with European practices, identify differences in legal regulation, institutional support and implementation of partnerships. The empirical approach involves the study of implemented PPP projects in the sports sector, which allows us to identify effective models of cooperation and existing challenges. The policy analysis method allows us to assess the consistency of government decisions and strategic documents with the needs of the industry, as well as to identify areas for improving the policy of private sector involvement.

Results of the study. The phenomenon of public-private partnerships (PPPs) has a deep historical

background that can be traced back to the 16th century. One of the first examples of such cooperation was the financing of maritime expeditions and trading campaigns, when states engaged private individuals and companies in the joint development of new territories and resources. The examples of the English East India Company or the Dutch East India Company are particularly illustrative, as they operated under models that involved the distribution of functions, risks and profits between the state and private capital.

In the nineteenth century, the development of railway infrastructure in Europe and the United States demonstrated a new stage in the evolution of PPPs. The state, lacking sufficient resources for large-scale construction, transferred the right to design, build and operate railways to private companies that received concessions, tax breaks or other forms of support. According to Hodge, Greve & Boardman (2010), the basic elements of the PPP model were formed during these periods: contractual interaction, joint financing and long-term orientation.

However, it was in the second half of the twentieth century that the modern sense of PPPs was conceptualised and institutionalised. Many researchers, including Hodge & Greve (2007), believe that the UK in the 1990s, in particular the introduction of the Private Finance Initiative (PFI) programme, was the starting point for the establishment of PPPs as a systematic approach to engaging the private sector in the implementation of public projects. The programme involved decades-long contracts where the private sector not only built infrastructure but also managed it, ensuring quality and efficiency.

However, according to Yescombe (2011), the term 'public-private partnership' was first widely used in the 1950s in the United States, in particular in the field of co-financing school education, healthcare and housing. Over time, the concept of PPPs has spread to other areas, including healthcare, research programmes, energy and innovation. In the 21st century, it has become part of many international initiatives, including those of the United Nations, the World Bank, the Global Fund to Fight AIDS, Tuberculosis and Malaria, and programmes to address climate change.

From the perspective of historical and legal evolution, Hodge, Greve & Boardman (2010) point to a gradual shift in the functions of the state: from a direct service provider to a regulator and coordinator that delegates some of its powers to the private sector. This is due to both the financial constraints of state budgets and the desire to increase the efficiency, technology, and innovation of public projects.

According to the current Law of Ukraine 'On Public-Private Partnership' No. 2404-VI of 01.07.2010, PPP is defined as a form of cooperation between the state (represented by public authorities, local self-government bodies, the National Academy of Sciences of Ukraine, etc.) and private partners (except for state and municipal enterprises), which is implemented on a contractual basis and meets the criteria set out in the law.

At the same time, in the context of Ukraine's post-war recovery, a number of draft laws have been submitted to the Parliament to change or clarify approaches to public-private partnerships (№ 12422). For example, one of the draft laws introduces the category of social public-private partnership, which involves the implementation of projects in the social sphere (education, healthcare, culture) without profit for the private partner. The other draft law (№ 7508) proposes to replace the term 'public-private' with 'public-private partnership', extending the legal entity to all public parties, including local governments and other public institutions.

In the scientific literature, PPPs are seen as a complex, multidimensional phenomenon that encompasses legal, economic, political and social aspects. Researchers have not come to a single interpretation of PPPs, which indicates its conceptual flexibility and dependence on a particular context. There are at least three main approaches to interpreting the PPP: institutional, functional and critical.

The institutional approach focuses on formalised contractual relationships between public and private actors. Representatives of this approach, such as Evans & Bowman (2005), define a PPP as a long-term contractual agreement that involves sharing risks, financial obligations and responsibilities for the provision of public services or infrastructure facilities.

The functional approach, represented by the works of authors such as Grimsey & Lewis (2002, 2004), treats PPPs as a tool for managing resources, projects and risks in the delivery of public goods. They emphasise that partnerships cover not only the construction of roads or hospitals, but also projects in education, healthcare, and digital infrastructure – i.e. both hard and soft infrastructure.

The critical approach reflects a sceptical view of PPPs. Savas (2000), for example, notes that the term 'public-private partnership' is often used as a 'euphemism' for 'privatisation' because it is less controversial in the public domain. A similar view is supported by Van Ham & Koppenjan (2001), who emphasise the 'language game' where terminology is used to politically legitimise a shift in the role of

the state. They also emphasise the joint management of risks, resources and outcomes, emphasising the interdependence of partners rather than just legal contractuality.

Bovaird (2004) attempts to summarise these approaches, noting that the key feature of PPPs is the risk sharing between public and private parties, which distinguishes them from conventional public procurement or concessions. Bovis (2016), in turn, believes that PPPs are not only a management tool, but also a political strategy aimed at efficient use of resources under fiscal constraints.

Also noteworthy is the opinion of Yescombe (2007), who notes that PPPs are primarily a structured financing mechanism that allows combining the public need for infrastructure development with the financial interests of the private sector.

All of these approaches demonstrate that there is no universal, 'hard' definition of a PPP. Its content is shaped by the specific political, legal and economic environment, as well as cultural perceptions of the role of the state and the market.

One of the key directions of reforming the investment landscape in Ukraine – particularly in the sports sector – is the development and institutionalization of public-private partnership mechanisms. This objective gains particular importance in light of Ukraine's commitments under the Association Agreement with the European Union, which stipulates the creation of a favourable investment environment, promotion of fair competition, and modernization of the national economy, including support for infrastructure projects in sports and recreation (2014).

At the European level, PPP is broadly interpreted as a form of structured cooperation between public authorities and the private sector. Such cooperation often involves the creation of joint ventures with mixed capital aimed at implementing public contracts or concession agreements. Importantly, the role of private stakeholders is not limited to financial participation alone – it extends to operational management and contractual execution, thereby enhancing the overall efficiency of service delivery.

According to the OECD, PPPs are defined as long-term contractual arrangements in which the private partner assumes responsibility for financing, constructing, and delivering public services using capital assets, while also taking on associated risks. This model is highly adaptable to sports infrastructure projects – from the design and construction of stadiums and arenas to their long-term operation, maintenance, and technical management.

European regulatory frameworks further reinforce the importance of PPPs as an efficient tool for delivering infrastructure aligned with public policy objectives. Regulations such as EU Regulation №1316/2013 (establishing the Connecting Europe Facility) and Regulation №2015/1017 (on the European Fund for Strategic Investments) recognize PPPs as a critical mechanism for mobilizing both public and private capital. Instruments such as LGTT (Loan Guarantee Instrument for Trans-European Transport Network Projects), the Project Bond Initiative, and the Marguerite Fund have already proven effective in supporting transport and social infrastructure and could be similarly adapted for sports-related investments.

Moreover, Council Regulation (EU) 2021/2085 highlights that institutionalized PPPs must be accompanied by significant non-financial contributions from private partners. In the sports sector, such contributions may include technology transfer, provision of equipment, and managerial expertise, thus enhancing the quality and sustainability of projects.

In Ukraine, the legal basis for PPPs is laid out in the Law of Ukraine 'On Public-Private Partnership' (№ 2404-VI, dated July 1, 2010) and the Law 'On Concessions (№ 155-IX, dated October 3, 2019). These legislative acts provide the framework for implementing PPP projects in the sports domain, enabling private investors to engage in the financing, construction, and management of sports infrastructure. In line with the EU's legal harmonization agenda – particularly with Directive 2014/24/EU on public procurement and the EU Concessions Directive – Ukrainian concession agreements are expected to transfer operational risk to the private partner. This implies that the investor bears the financial risks associated with demand or supply of services (e.g., usage of a sports facility), without a guaranteed return on investment.

This risk-sharing model incentivizes private partners to ensure efficient and goal-oriented management, focusing on performance outcomes rather than passive asset ownership. However, the effective implementation of PPPs in Ukraine continues to face substantial challenges, including corruption, bureaucratic inefficiencies in tender procedures, limited institutional capacity, and unequal treatment of domestic and donor-backed companies. Addressing these barriers will require regulatory simplification, robust monitoring mechanisms, stakeholder engagement, and capacity-building programs for public officials.

In summary, PPPs offer considerable potential as an investment tool for revitalizing Ukraine's sports sector, especially in the context of post-war reconstruction and European integration. The adaptation of best EU practices and the use of innovative financial instruments can significantly enhance investor interest in sports infrastructure, contributing not only to economic growth but also to the health and well-being of the population.

Drawing upon OECD data and analysis (2012), several key determinants influence the performance of municipalities in Ukraine, particularly relevant in the context of attracting investment into the sports sector through public-private partnerships. These determinants include the fiscal and administrative capacities of local governments, as well as the duration and quality of their adaptation to newly assigned responsibilities following the decentralization and amalgamation reforms. Establishing a comprehensive performance measurement framework is therefore critical. Such a framework could significantly support Ukraine's post-war recovery by informing decision-making on regulatory, legislative, fiscal, and capacity-building measures. In the sports domain, this would translate into improved planning, financing, and delivery of public sports services, ultimately enhancing citizen well-being and municipal resilience.

Within the broader context of aligning Ukraine's legal system with EU standards, the reform of concession legislation is an essential component of Ukraine's commitments under the Association Agreement with the European Union. In particular, the harmonisation process with the EU public procurement acquis – notably Directive 2014/24/EU – seeks to establish transparent, competitive, and accountable mechanisms for concluding and managing concession agreements. These legal changes are especially pertinent to PPP-based investments in sports infrastructure, such as the construction and operation of stadiums, training facilities, or recreational complexes.

According to the EU Concessions Directive, as interpreted by the case law of the Court of Justice of the European Union, a hallmark of a concession agreement is the transfer of operational risk to the private partner. In the context of sports PPPs, this implies that the concessionaire assumes full or partial demand and/or supply risks – for instance, attendance-based revenue or maintenance costs – without state guarantees of investment reimbursement. Such arrangements are designed to incentivize efficiency and innovation while ensuring value for public money. (Spilno, Implementation of PPP in Ukraine, 2017).

However, several structural risks continue to challenge the effective implementation of PPPs in Ukraine, including in the sports sector. Corruption remains a systemic problem within the public administration, exacerbated by the substantial funds allocated for post-war reconstruction, including infrastructure for sports and recreation. Although anti-corruption efforts have seen partial improvements, significant risks persist throughout the procurement cycle. Mitigation measures should include systematic corruption risk assessments, strengthened internal controls, transparency initiatives, independent audit mechanisms, and active involvement of civil society.

Further, procurement processes remain overly complex, time-consuming, and inefficient – barriers that hinder timely implementation of PPP projects in sports. While transparency must be maintained, simplification of procurement legislation is essential to ensure efficiency and responsiveness. Dedicated monitoring mechanisms can help identify procedural bottlenecks, while central procurement institutions must be empowered with expanded technical and human capacities.

Another emerging concern is the pressure to favour domestic or donor-country companies, which could distort market dynamics and contradict EU competition principles. Although prioritizing local economic development is important, such practices must conform to EU procurement law to maintain a fair and competitive investment environment.

Finally, institutional capacity limitations represent a significant bottleneck, particularly at the municipal level where many sports infrastructure projects are initiated. Effective PPP deployment in the sports sector will require extensive international technical support – including training programs, advisory centres, development of standardized PPP toolkits, and direct institutional assistance. (Public Procurement in the Post-War Reconstruction of Ukraine – Main Challenges, 2023).

Conclusions. In conclusion, the development of a robust and transparent PPP framework for the sports sector in Ukraine not only aligns with EU integration goals but also serves as a cornerstone for attracting private investment, enhancing infrastructure quality, and promoting community well-being in the long term.

The study found that the public-private partnership mechanism has proven to be effective as a model of cooperation between the public and private sectors in the implementation of infrastructure projects around the world. For Ukraine, the development of PPPs in the field of sports is of particular importance in the context of post-war recovery and European integration. The regulatory framework for PPPs is gradually improving: the legal basis is in place, and harmonisation with EU requirements is underway, particularly in the areas of concession legislation and public procurement, which is in line with EU Directives.

Improving Ukraine's participation in PPP projects involves not only legislative approximation to EU norms, but also strengthening institutional capacity, simplifying procedures, and ensuring predictability of the regulatory environment. It is particularly relevant to introduce clear mechanisms for implementing PPPs in the sports sector, where significant potential remains untapped due to insufficient legal detail and limited capacity of municipalities to initiate and support such projects.

The research hypothesis that European integration has a positive impact on the development of infrastructure PPP projects, particularly in sports, is confirmed. However, in order to effectively attract EU funding, it is necessary to ensure transparency of tender procedures, compliance with the requirements of European financial instruments, and overcome the risks associated with corruption at the stages of contractor selection and project implementation. These factors largely determine the willingness of European partners to participate in Ukrainian PPP projects.

At the same time, the concept of PPPs in national legislation remains narrow compared to European practice, which needs to be improved both in terms of adaptation to decentralisation reforms and in the context of implementing the provisions of the EU-Ukraine Association Agreement.

A promising area for further research is to study the experience of implementing PPPs in the social sector in the EU and assess the possibilities of applying such models in Ukraine, particularly in the field of physical culture and sports, in order to ensure sustainable infrastructure development and improve the quality of public services.

REFERENCES:

1. Bovaird, T. (2004). Public–private partnerships: From contested concepts to prevalent practice. *International Review of Administrative Sciences*, 70(2), 199–215. <https://doi.org/10.1177/0020852304044250>
2. Bovis, C. (2016). Chapter 18: Public service partnerships. In *Research Handbook on Public Procurement* (pp. 548–592). Edward Elgar Publishing. <https://doi.org/10.4337/9781781953266.00030>
3. Directive 2014/24/EU of the European Parliament and of the Council on public procurement. (2014). <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32014L0024>
4. Evans, J., & Bowman, D. (2005). Getting the contract right. In G. Hodge & C. Greve (Eds.), *The challenge of public–private partnerships: Learning from international experience* (pp. 62–83). Edward Elgar.
5. Grimsey, D., & Lewis, M. K. (2004). The governance of contractual relationships in public–private partnerships. *The Journal of Corporate Citizenship*, (15), 91–109. <https://www.jstor.org/stable/jcorpciti.15.91>
6. Hodge, G., & Greve, C. (2007). Public–private partnerships: An international performance review. *Public Administration Review*, 67(3), 545–558. <https://doi.org/10.1111/j.1540-6210.2007.00736.x>
7. Hodge, G. A., Greve, C., & Boardman, A. (Eds.). (2010). *International handbook on public–private partnerships*. Edward Elgar Publishing. <https://www.elgaronline.com/view/9781848443563.xml>
8. Law of Ukraine on Concessions, №155-IX. (2019). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/155-IX>
9. Law of Ukraine on Public-Private Partnership, № 2404-VI. (2010). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2404-17#Text>
10. OECD. (2012). *Principles for public governance of public–private partnerships*. <https://www.oecd.org/gov/budgeting/oecd-principles-for-public-governance-of-public-private-partnerships.htm>
11. OECD. (2023). *Public procurement in the post-war reconstruction of Ukraine – main challenges*. <https://www.oecd.org/ukraine-hub/policy-responses/public-procurement-in-the-post-war-reconstruction-of-ukraine-main-challenges-c427b561/>
12. Regulation (EU) No 1316/2013 of the European Parliament and of the Council. (2013). Connecting Europe Facility. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32013R1316>
13. Regulation (EU) No 2015/1017 of the European Parliament and of the Council. (2015). European Fund for Strategic Investments. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32015R1017>
14. Regulation (EU) 2021/2085 of the Council. (2021). <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2021/2085/oj>
15. Savas, E. S. (2000). *Privatisation and public-private partnerships*. Chatham House. https://www.researchgate.net/publication/242762135_Privatization_and_Public-Private_Partnership
16. Spilno. (2017). *Implementation of PPP in Ukraine*. Ministry of Infrastructure of Ukraine. <https://mtu.gov.ua/files/Посібник%20Реаліз%>
17. Van Ham, H., & Koppenjan, J. (2001). Building public-private partnerships: Assessing and managing risks in port development. https://www.researchgate.net/publication/254348156_Building_public-private_partnerships_Assessing_and_managing_risks_in_port_development
18. Verkhovna Rada of Ukraine. (2022). Draft law №7508 on improving the mechanism for attracting private investment. <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/39902>
19. Verkhovna Rada of Ukraine. (2025). Draft law №12422 on the introduction of social PPP. <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/55633>
20. Yescombe, E. R. (2007). *Public-private partnerships: Principles of policy & finance* (1st ed.). Butterworth-Heinemann. <https://doi.org/10.1016/B978-0-7506-8054-7.X5022-9>
21. *Association Agreement between the European Union and Ukraine*. (2014/295). https://eur-lex.europa.eu/eli/agree_international/2014/295/2023-04-24

Дата першого надходження рукопису до видання: 20.10.2025

Дата прийнятого до друку рукопису після рецензування: 17.11.2025

Дата публікації: 30.12.2025

УДК 796.077.5

DOI <https://doi.org/10.32782/lexsportiva/2025.2.2>

Іващенко Сергій Миколайович,
доцент кафедри права Національної безпеки та правової роботи
Військово-юридичного інституту
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого
ORCID: <http://orcid.org/0000-0001-6846-7422>

Йопа Тетяна Володимирівна,
старший викладач кафедри фізичної культури та спорту
Національного університету «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»
ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-7869-9494>

Іващенко Вікторія Сергіївна,
здобувач вищої освіти Навчально-наукового інституту фінансів, економіки, управління та
права Національного університету «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка» та
економічного факультету Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна,
ORCID: <http://orcid.org/0009-0002-3455-9120>

Шевченко Андрій Михайлович,
здобувач вищої освіти Військово-юридичного інституту
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого
ORCID: <https://orcid.org/0009-0007-2300-7802>

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ СПОРТИВНИХ АГЕНТІВ В УКРАЇНІ ТА МІЖНАРОДНІ СТАНДАРТИ

Це дослідження присвячене комплексному аналізу правових засад функціонування спортивних агентів як невід'ємних і ключових суб'єктів у системі професійних спортивних правовідносин. Актуальність роботи обумовлена зростанням економічної значущості спорту та необхідністю забезпечення прозорості, етичності та ефективності агентської діяльності, що безпосередньо впливає на кар'єри спортсменів та фінансову стійкість клубів. У межах роботи проведено глибокий порівняльно-правовий аналіз національного законодавства України, що стосується посередницької діяльності у спорті, а також провідних міжнародно-правових актів та норм, встановлених провідними міжнародними спортивними федераціями, зокрема Регламентом ФІФА щодо футбольних агентів (FFAR) [2] та правилами УЄФА [3].

Особливу увагу приділено ідентифікації основних прогалин та колізій у поточному правовому регулюванні. Серед ключових проблем виокремлено недостатню чіткість у процедурах ліцензування та сертифікації спортивних агентів, прогалини у встановленні їхньої фінансової та дисциплінарної відповідальності, а також механізми ефективного захисту прав та інтересів спортсменів, які часто перебувають у вразливому становищі перед агентами та клубами. Значний акцент зроблено на колізійних нормах, що виникають між імперативними вимогами міжнародного спортивного права (lex sportiva) та положеннями національного законодавства України. На основі проведеного аналізу, дана робота містить конкретні пропозиції щодо вдосконалення правової бази, зокрема шляхом обов'язкової та повної імплементації сучасних міжнародних стандартів, як-от нового Регламенту ФІФА, до внутрішнього спортивного права. Це, своєю чергою, дозволить підвищити прозорість укладення трансферних угод, мінімізувати ризики корупції у спорті [10] та забезпечити справедливе й неупереджене вирішення спорів за участю агентів, включаючи звернення до Спортивного арбітражного суду (CAS) [5].

Ключові слова: спортивний агент, правове регулювання, професійний спорт, ліцензування, спортивне право, договір, спортсмен, корупція у спорті, CAS.

IVASHCHENKO S.M., YOPA T.V., IVASHCHENKO V.S., SHEVCHENKO A.M. LEGAL REGULATION OF SPORTS AGENTS IN UKRAINE AND INTERNATIONAL STANDARDS

This research is dedicated to a comprehensive analysis of the legal framework governing the operation of sports agents as indispensable and key actors within professional sports legal relationships. The urgency of this study stems from the increasing economic importance of the sports industry and the pressing need to ensure the transparency, ethical conduct, and overall effectiveness of agency activities, which directly impact athletes' careers and the financial sustainability of sports clubs. The paper conducts a detailed comparative legal analysis of both Ukrainian national legislation pertaining to intermediary activities in sports and the leading international legal instruments and rules

established by major international sports federations, particularly the FIFA Football Agent Regulations (FFAR) and UEFA rules. Specific focus is placed on identifying the main lacunae and conflicts of law within the current regulatory environment. Among the key problems highlighted are the lack of clarity in the procedures for licensing and certification of sports agents, gaps in establishing their financial and disciplinary liability, and the mechanisms for effective protection of the rights and interests of athletes, who are often in a vulnerable position relative to agents and clubs. A significant part of the discussion centers on the conflicts between the imperative norms of international sports law (*lex sportiva*) and the provisions of domestic Ukrainian legislation. Based on the analysis, the article provides concrete recommendations for improving the national legal framework, specifically through the mandatory and full implementation of modern international standards, such as the new FIFA Regulations, into domestic sports law. This implementation is argued to be crucial for increasing transparency in transfer agreements, minimizing the risks of corruption in sport, and ensuring fair and impartial dispute resolution involving agents, including access to the Court of Arbitration for Sport (CAS).

Key words: sports agent, legal regulation, professional sport, licensing, sports law, contract, athlete, corruption in sport, CAS.

Актуальність теми

Правове регулювання діяльності спортивних агентів є однією з найбільш динамічних і водночас проблемних сфер сучасного спортивного права. Глобальна комерціалізація професійного спорту, особливо футболу, баскетболу та хокею, призвела до багаторазового зростання фінансових потоків у цій індустрії. Спортивний агент перетворився з простого посередника на ключового суб'єкта, який формує ринкову вартість спортсмена, веде переговори щодо контрактів, забезпечує трансфери між клубами та відповідає за управління іміджем та фінансами своїх клієнтів. Саме тому діяльність спортивних агентів набула критичної значущості для функціонування всього професійного спорту.

В умовах, коли вартість трансферних угод може сягати сотень мільйонів, а розмір агентських комісій часто перевищує розумні межі, виникає гостра необхідність у належному правовому оформленні цих відносин. Недостатнє регулювання, або його фрагментарність, створює сприятливе середовище для розвитку так званого «тіньового ринку» агентських послуг. Це виявляється у недобросовісній конкуренції, «переманюванні» молодих спортсменів, подвійному представництві інтересів (коли агент одночасно працює на гравця і клуб), а також у виникненні корупційних ризиків, пов'язаних із відмиванням коштів, незаконними виплатами та маніпуляціями трансферними операціями.

Ці негативні явища не лише підривають принципи «Fair Play» та етику спорту, але й завдають прямої шкоди економічним інтересам спортсменів, клубів та федерацій. Таким чином, актуальність дослідження зумовлена необхідністю обґрунтування чітких, прозорих та уніфікованих правових механізмів, які б ефективно ліцензували, контролювали та притягували до відповідальності спортивних агентів, забезпечуючи при цьому

надійний захист прав найбільш вразливих учасників – спортсменів, особливо неповнолітніх [9].

Стан наукової розробки проблеми

Проблема правового регулювання агентської діяльності у спорті є предметом постійної уваги як у вітчизняній, так і у зарубіжній юридичній доктрині, що свідчить про її міждисциплінарний та комплексний характер.

Наразі, у вітчизняній науці окремі аспекти агентської діяльності вивчалися в контексті цивільно-правового регулювання договірних відносин у сфері послуг. Дослідження українських науковців, таких як С.Я. Фурса, В.М. Коссак, присвячені загальним питанням посередництва та доручення. Проте, праці, які б комплексно аналізували специфіку спортивного агентського договору, його відповідність міжнародним спортивним регламентам та національному законодавству, є нечисленними. Серед вчених, що торкалися окремих питань спортивного права (наприклад, О.В. Мороз, О.В. Скакун), акцент часто зміщується на трудові чи договірні відносини між спортсменом і клубом, залишаючи діяльність агентів на периферії уваги.

В свою чергу, зарубіжна юридична доктрина є значно глибшою та більш спеціалізованою. Праці таких провідних фахівців у галузі *lex sportiva*, як Джеймс Невін (James Nevin) [4], Люсьєн Буавер (Lucien Bourgeois), Крістофер Еліот (Christopher Elliott) детально аналізують еволюцію правил ФІФА/УЄФА, механізми ліцензування, питання юрисдикції Спортивного арбітражного суду (CAS) щодо агентських спорів. Зокрема, значна увага приділена аналізу FIFA Football Agent Regulations (FFAR) 2023 року [2] та її впливу на глобальний трансферний ринок, а також проблематиці *Tapping-up* та *poaching* молодих талантів.

Незважаючи на значний науковий доробок, узагальнюючі праці вітчизняних вчених, які б забезпечили системний та комплексний аналіз правового поля агентської діяльності в Україні,

з урахуванням новітніх міжнародних регламентів (зокрема, з питань повернення до обов'язкового ліцензування агентів та обмеження комісійної винагороди), наразі відсутні. Особливо нерозв'язаною частиною загальної проблеми залишається питання ефективної імплементації цих міжнародних норм у національне право України, а також усунення колізій між публічно-правовими засадами національного законодавства та приватно-правовими нормами спортивних федерацій.

Мета та завдання дослідження

Мета дослідження полягає у комплексному аналізі правових засад функціонування спортивних агентів як важливих суб'єктів правовідносин у професійному спорті, і, на цій основі, у розробці науково обґрунтованих пропозицій щодо вдосконалення національного законодавства України у сфері регулювання агентської діяльності.

Для досягнення поставленої мети визначено такі завдання:

- Проаналізувати сутність, правову природу та функції спортивного агента в умовах комерціалізації професійного спорту.
- Дослідити еволюцію міжнародно-правового регулювання агентської діяльності, зокрема провідні регламенти ФІФА та УЄФА.
- Провести порівняльно-правовий аналіз норм національного законодавства України, що регулюють посередницьку діяльність у спорті, з міжнародними стандартами.
- Виявити основні проблеми правового регулювання, включаючи питання ліцензування, відповідальності агентів та захисту прав спортсменів.
- Обґрунтувати необхідність та механізми імплементації Регламенту ФІФА щодо футбольних агентів до внутрішнього спортивного права України.
- Сформулювати конкретні пропозиції щодо вдосконалення національної правової бази для підвищення прозорості та ефективності агентської діяльності.

Об'єктом дослідження є суспільні відносини, що виникають у процесі здійснення агентської (посередницької) діяльності у професійному спорті.

Предметом дослідження є:

- нормативно-правові акти України, що регулюють агентську діяльність у сфері спорту.
- міжнародно-правові акти та регламенти міжнародних спортивних федерацій (ФІФА, УЄФА), які визначають стандарти діяльності спортивних агентів.

- договори (контракти) про надання агентських послуг, що укладаються між агентами та спортсменами/клубами.

- судова та арбітражна практика, зокрема практика Спортивного арбітражного суду (CAS) у Лозанні, щодо вирішення спорів, які виникають у сфері агентської діяльності.

Методи дослідження

Для забезпечення всебічності та об'єктивності дослідження використано комплекс загальнонаукових та спеціально-юридичних методів.

- Системний метод застосовувався для розгляду правового регулювання агентської діяльності як цілісної, взаємопов'язаної системи норм, що включає національні закони, підзаконні акти та регламенти міжнародних спортивних організацій.

- Порівняльно-правовий метод став ключовим для зіставлення вітчизняних норм із міжнародними стандартами (правила ФІФА/УЄФА), що дозволило виявити прогалини, колізії та визначити найбільш оптимальні шляхи імплементації міжнародного досвіду.

- Формально-юридичний метод використовувався для тлумачення змісту нормативно-правових приписів, визначення їх юридичної сили та сфери застосування, а також для формування чітких дефініцій основних понять (спортивний агент, агентський договір, ліцензування).

- Методи аналізу та синтезу застосовувалися для розчленування складного правового матеріалу (аналіз) на окремі складові (наприклад, аналіз питань ліцензування, відповідальності, етичних норм) та для подальшого об'єднання отриманих результатів у загальні висновки (синтез) та розробки комплексних пропозицій.

- Історичний метод був залучений для дослідження еволюції правового регулювання агентської діяльності від перших спроб контролю з боку ФІФА до сучасного Регламенту 2023 року, що дозволило простежити причини виникнення ключових проблем.

Мета та завдання дослідження

З огляду на виявлену актуальність проблеми, необхідність усунення правових колізій та заповнення прогалин у національній нормативній базі, метою цієї статті є проведення ґрунтовного та системного комплексного аналізу чинного правового регулювання агентської діяльності у професійному спорті на національному та міжнародному рівнях. На основі цього аналізу ставиться завдання розробити науково обґрунтовані пропозиції щодо його суттєвого вдосконалення, що в кінцевому підсумку має забезпечити підвищення прозорості,

зниження корупційних ризиків та надійний захист інтересів усіх суб'єктів спортивних правовідносин, особливо самих спортсменів.

Досягнення цієї амбітної мети вимагає послідовного вирішення низки взаємопов'язаних завдань:

- визначити правову природу та функції спортивного агента, розкриваючи його роль не лише як посередника, але і як повноправного суб'єкта спортивного права, чия діяльність потребує спеціального регулювання з урахуванням специфіки спортивної галузі.

- провести ґрунтовний порівняльно-правовий аналіз міжнародних регламентів, зокрема оновлених правил ФІФА та УЄФА, зіставивши їхні вимоги та механізми з положеннями чинного національного законодавства України для ідентифікації ключових розбіжностей.

- охарактеризувати основні елементи договору про надання агентських послуг у спорті (зокрема, його істотні умови, права та обов'язки сторін), а також детально розкрити особливості та юридичні вимоги до його укладення та припинення, звертаючи увагу на аспекти одностороннього розірвання.

- проаналізувати механізми контролю, ліцензування та дисциплінарної відповідальності спортивних агентів, дослідивши ефективність чинних санкцій та процедур для запобігання корупції та недобросовісній практиці у сфері трансферів.

- сформулювати конкретні та обґрунтовані пропозиції щодо гармонізації вітчизняного законодавства у сфері агентської діяльності відповідно до найбільш прогресивних міжнародних стандартів, включаючи питання прямої імплементації імперативних регламентів *lex sportiva* для забезпечення єдиного правового поля.

1. Правова природа та функції спортивного агента

Інститут спортивного агента є однією з найважливіших і динамічних інституціональних складових сучасного професійного спорту, функціонування якої неможливе без чіткого та всеосяжного юридичного визначення та регулювання. Насамперед, необхідно провести детальне розмежування поняття «спортивний агент» у контексті міжнародного спортивного права (*lex sportiva*) та національного цивільного законодавства. У світовій практиці, особливо з прийняттям Регламенту ФІФА щодо футбольних агентів (FFAR) 2023 року [2], термін «футбольний агент» (*Football Agent*) набув вузькоспеціалізованого визначення: це фізична особа, яка за винагороду або безкоштовно надає послуги представництва клієнта

(спортсмена або клубу) у зв'язку з укладенням трудового договору або трансферної угоди. На відміну від цього, національне законодавство України нерідко оперує більш загальними термінами, такими як «менеджер», «представник» або «посередник», не враховуючи специфіки спортивної галузі. Ключовою відмінністю спортивного агента від інших посередників (менеджера, брокера чи іміджмейкера) є його унікальне право та функція безпосереднього супроводу укладення саме спортивних контрактів і трансферів, що підтверджується наявністю відповідної ліцензії, а його діяльність підпадає під суворе регулювання міжнародних спортивних органів.

Питання правової природи агентської діяльності залишається предметом тривалих дискусій у доктрині спортивного права. На практиці агентські відносини найчастіше кваліфікуються як змішаний (комплексний) договір, який органічно поєднує елементи різних цивільно-правових конструкцій. З одного боку, діяльність агента включає елементи договору доручення або представництва [1], оскільки він діє від імені та в інтересах клієнта (спортсмена чи клубу), ведучи переговори. З іншого боку, значна частина його роботи має характер договору про надання послуг [1], що охоплює широкий спектр: від юридичного та фінансового консалтингу до маркетингового супроводу. Аргументація позиції про змішаний характер є найбільш обґрунтованою, оскільки агент забезпечує постійний та комплексний супровід професійної кар'єри клієнта, що виходить за рамки разового посередництва. Додатково, високий ступінь імперативного регулювання з боку міжнародних федерацій, яке встановлює ліцензійні вимоги, обмеження комісійних та механізми контролю, надає цій діяльності значного публічно-правового елементу, підкреслюючи її суспільну важливість.

Сфера діяльності спортивних агентів є надзвичайно широкою та багатофункціональною. Центральною функцією є супровід трансферів та укладення трудових (спортивних) контрактів. Це вимагає від агента експертних знань у галузі трудового, спортивного та податкового права, а також вміння вести складні багатосторонні переговори для узгодження всіх істотних умов контракту. Крім того, агент виконує критично важливу комерційну функцію: він займається пошуком спонсорів, укладенням рекламних, іміджевих та ліцензійних контрактів, забезпечуючи максимальну монетизацію позаспортивного потенціалу клієнта. Важливим напрямом є юридичний та фінансовий консалтинг, що включає

податкове планування, управління активами та представництво інтересів спортсмена у спорах перед національними та міжнародними юрисдикціями, включно зі Спортивним арбітражним судом (CAS) [5].

Особливої уваги та найсуворішого правового регулювання заслуговують особливості роботи з неповнолітніми спортсменами [9]. Тут діяльність агента підпадає під посиленій контроль міжнародних федерацій (зокрема, ФІФА) та органів опіки і піклування, оскільки пріоритетом є захист прав та інтересів дитини від недобросовісної комерціалізації. Здійснення будь-яких угод з неповнолітніми спортсменами вимагає обов'язкової участі законних представників та суворого дотримання норм про дієздатність, а також дотримання вікових обмежень на міжнародні трансфери.

Історико-правове становлення інституту спортивних агентів відображає його еволюцію від неформального посередництва до суворо регламентованої системи. У 1990-х роках були зроблені перші спроби регулювання з боку ФІФА, які виявилися не до кінця ефективними. Період з 2015 по 2022 рік, коли ФІФА тимчасово відмовилася від обов'язкового ліцензування на користь простої реєстрації, призвів до значної дестабілізації ринку: збільшення кількості некваліфікованих посередників, зростання непрозорості транзакцій та посилення конфліктів інтересів. Кульмінацією цієї еволюції стало запровадження FFAR 2023 року [2], який повернув обов'язкове ліцензування через іспити, встановив фіксовані обмеження на розмір комісійної винагороди (з метою захисту спортсменів з меншими доходами) та створив централізовану систему клірингової палати для моніторингу фінансових потоків. Формування цих міжнародних правил було невіддільне від ключових міжнародних прецедентів, включаючи рішення вищих судових інстанцій ЄС, які завжди підкреслювали необхідність забезпечення справедливої конкуренції, фінансової прозорості та безумовного захисту слабшої сторони – спортсмена – у професійних правовідносинах. Таким чином, сучасний спортивний агент є продуктом багаторічних спроб спортивного права знайти баланс між потужними комерційними інтересами та необхідністю дотримання етичних і правових стандартів.

2. Міжнародно-правове регулювання агентської діяльності

Міжнародне правове регулювання агентської діяльності у професійному спорті є втіленням концепції *lex sportiva* – автономної системи норм,

що встановлюються міжнародними спортивними федераціями та мають обов'язкову силу для всіх її учасників. Ключовим актом у цій сфері є Регламент ФІФА щодо футбольних агентів (FFAR), прийнятий у 2023 році [2], що знаменує собою повернення до жорсткого централізованого контролю. FFAR встановлює суворі вимоги до ліцензування: потенційні агенти зобов'язані успішно скласти спеціалізований іспит, що підтверджує їхню кваліфікацію та знання Регламенту, а також мати обов'язкове професійне страхування відповідальності для покриття можливих збитків клієнтів. Ці заходи спрямовані на підвищення якості послуг та відсіювання некваліфікованих посередників, які спричинили хаос на ринку у попередні роки. Центральним інструментом захисту спортсменів є запровадження системи комісійної винагороди (*fee cap*). Регламент чітко обмежує розмір комісії, яку агент може отримати, встановлюючи його у відсотках від річного доходу спортсмена: для високооплачуваних гравців вона становить близько 6–10%, тоді як для спортсменів з нижчим доходом застосовується знижена ставка (як правило, не більше 3%). Ці обмеження спрямовані на запобігання надмірному фінансовому тягарю, особливо для молодих та менш відомих гравців. Важливу роль у забезпеченні правопорядку відіграє Спортивний арбітражний суд (CAS) у Лозанні [5], який є найвищою інстанцією для вирішення спорів, що виникають між агентами, клубами та спортсменами, забезпечуючи уніфіковане тлумачення та застосування міжнародних спортивних регламентів.

Регулювання агентської діяльності в інших видах спорту, особливо в північноамериканських професійних лігах (НХЛ, НБА), демонструє відмінний підхід, що ґрунтується на моделі колективних переговорів (*Collective Bargaining Agreement*, СВА) [11]. На відміну від футболу, де норми встановлюються федерацією (ФІФА), у НХЛ та НБА ключові вимоги до агентів є результатом домовленостей між лігою та профспілкою гравців. Це призводить до встановлення особливостей у регулюванні, де профспілка (наприклад, NBPA для НБА) бере на себе функцію ліцензування та сертифікації агентів. Така модель забезпечує сильніший вплив гравців на формування правил, включаючи встановлення стандартних контрактів та механізмів вирішення спорів. Для порівняльного розуміння ключових вимог до агентів ФІФА та НБА можна виділити наступні критерії. ФІФА вимагає складання глобального іспиту та дотримання єдиного *fee cap* для всього світу. Натомість, в НБА агенти повинні бути сертифіковані

профспілкою, а їхня комісія хоч і обмежена, але рамки регулюються внутрішніми документами профспілки та СВА. Таким чином, якщо ФІФА застосовує імперативний та централізований підхід, то НБА та НХЛ використовують децентралізовану модель, що базується на саморегулюванні та балансі сил між лігою та профспілкою.

Одним із найбільш критичних аспектів міжнародного регулювання є запобігання конфлікту інтересів та корупційним ризикам. Основна увага приділяється правилу "*Dual Representation*" (подвійного представництва), яке означає ситуацію, коли агент одночасно представляє інтереси гравця та клубу в одній і тій же угоді. FFAR 2023 року запроваджує суворі обмеження на подвійне представництво або навіть його пряму заборону (за винятком чітко визначених винятків та лише за наявності письмової згоди сторін), оскільки ця практика є головним джерелом конфлікту інтересів, де агент може отримати вигоду за рахунок слабшої сторони. Крім того, міжнародні регламенти активно впроваджують механізми фінансової прозорості та боротьби з відмиванням коштів. FFAR вимагає обов'язкового використання Клірингової палати ФІФА (FIFA Clearing House) [7] для обробки та розподілу всіх трансферних платежів, включаючи агентські комісії. Цей централізований механізм дозволяє ФІФА контролювати фінансові потоки, ідентифікувати підозрілі транзакції та запобігати використанню трансферних угод для відмивання грошей, значно підвищуючи загальну прозорість трансферного ринку.

3. Правове регулювання агентської діяльності в Україні та шляхи його вдосконалення

На відміну від високорегламентованої міжнародної системи *lex sportiva*, національна нормативно-правова база України не містить єдиного, спеціалізованого акта, який би комплексно регулював діяльність спортивних агентів. Натомість, правове оформлення агентських відносин у спорті відбувається шляхом застосування загальних норм Цивільного кодексу України (надалі – ЦКУ) [1]. Діяльність спортивного агента здебільшого кваліфікується як договір доручення (якщо агент діє від імені клієнта) або договір про надання послуг (у частині консультативних та маркетингових послуг). Така ситуація створює значну правову невизначеність, оскільки загальні норми не враховують унікальну специфіку спортивних відносин, як-от обмеження на розмір комісійної винагороди чи необхідність дотримання міжнародних трансферних вікон. Ключовий акт у сфері –

Закон України «Про фізичну культуру і спорт» [6] – практично не містить прямого регулювання діяльності спортивних агентів чи посередників. У ньому відсутні визначення цього суб'єкта, вимоги до ліцензування, механізми контролю та відповідальності, що створює велику прогалину. Як наслідок, судова практика в Україні щодо оскарження договорів із спортивними агентами є вкрай розрізненою та спирається виключно на загальні положення цивільного права. Спори переважно розглядаються в судах загальної юрисдикції, які, не маючи експертних знань у спортивному праві, часто не спроможні належним чином оцінити легітимність застосування міжнародних спортивних регламентів (як-от правила ФІФА чи УЄФА) або захистити спортсмена як слабшу сторону від надмірно високих комісійних. Ця ситуація підтверджує критичну необхідність спеціалізації правового поля.

З огляду на відсутність спеціалізованого закону, договір про надання агентських послуг в українському спорті набуває особливого значення, виступаючи основним регулятором взаємовідносин. Його істотні умови визначаються загальними нормами ЦКУ, але мають враховувати специфіку міжнародних регламентів. До таких умов належать: чітке визначення предмета договору (зокрема, які саме послуги – трансфер, спонсорство, консалтинг – надаються), строк його дії (який часто прив'язаний до терміну дії трудового контракту спортсмена), а також розмір та порядок виплати винагороди. Через відсутність національного *fee cap*, розмір комісії часто визначається довільно, що може призводити до зловживань. Однією з найбільш гострих проблем є визначення належної юрисдикції для вирішення спорів. Міжнародні спортивні федерації вимагають включення до контрактів арбітражних застережень, що передбачають розгляд спорів у Спортивному арбітражному суді (CAS) у Лозанні [5] або в арбітражних органах самої федерації. Однак, у внутрішніх контрактах між українськими сторонами можуть бути передбачені суди України, що створює колізію: спортсмен несе ризик того, що міжнародний орган не визнає рішення українського суду, або навпаки. Це питання особливо актуальне в контексті юридичного захисту прав спортсменів у разі недобросовісності агента. За відсутності національних дисциплінарних механізмів, спортсмен змушений покладатися лише на загальний судовий захист, який є тривалим і часто неефективним, або звертатися до міжнародних органів, доступ до яких фінансово та організаційно ускладнений.

Вдосконалення правового регулювання агентської діяльності в Україні вимагає рішучих кроків у напрямку гармонізації з міжнародними стандартами. Як пропозиція *de lege ferenda* (змін до чинного законодавства), є необхідність запровадження спеціалізованого підзаконного акта або, що більш ефективно, окремого розділу в Законі України «Про фізичну культуру і спорт» [6], який був би повністю присвячений ліцензуванню та діяльності спортивних агентів. Цей акт має чітко встановити визначення, вимоги до кваліфікації та, найголовніше, механізми контролю. Ключовим кроком має стати створення національного реєстру спортивних агентів за прикладом ФІФА (*FIFA Agent Platform*). Такий реєстр повинен вестися Міністерством молоді та спорту України або відповідними Національними спортивними федераціями. Він забезпечить прозорість ринку, дозволяючи спортсменам та клубам перевіряти статус агента, наявність його ліцензії та страхового покриття. Нарешті, для ефективної боротьби зі зловживаннями та захисту прав спортсменів, критично важливим є впровадження механізмів дисциплінарної відповідальності агентів. Ця функція може бути делегована або Міністерству молоді та спорту України, або відповідним національним федераціям (залежно від виду спорту), які матимуть право накладати санкції, аж до призупинення чи анулювання ліцензії, за порушення етичних або фінансових норм. Впровадження цих заходів дозволить суттєво підвищити ефективність та прозорість агентської діяльності, мінімізуючи корупційні ризики в українському спорті.

Результати дослідження

Результати проведеного комплексного дослідження дозволили досягти поставленої мети та сформулювати низку вагомих наукових висновків. Детально встановлено правову природу спортивного агента, визначено його як суб'єкта змішаного договірної типу, чия діяльність перебуває під безумовним впливом автономної міжнародної системи *lex sportiva* [4]. Порівняльно-правовий аналіз міжнародних регламентів ФІФА (FFAR 2023 р. [2]) та правил північноамериканських ліг (НБА) [11] чітко засвідчив глобальну тенденцію до посилення контролю, запровадження жорстких вимог до ліцензування, фіксованих обмежень на комісійну винагороду (*fee cap*) та створення централізованих механізмів фінансової прозорості (FIFA Clearing House [7]) для запобігання корупції та конфліктам інтересів. Аналіз національного законодавства України показав, що спроби регулювання агентських відносин виключно через загальні норми Цивільного кодексу України [1]

є методологічно та практично неспроможними. Повна відсутність спеціалізованого регулювання, а також нерегульованість питань ліцензування, дисциплінарної відповідальності та юрисдикції спорів у Законі України «Про фізичну культуру і спорт» [6] підтвердила висунуту у Вступі гіпотезу про недостатність наявної правової бази. Наразі, ключовий висновок дослідження полягає у доведенні критичної необхідності негайної імplementації міжнародних стандартів у вітчизняне законодавство. Лише шляхом запровадження спеціалізованого підзаконного акта, створення національного реєстру агентів та чітких механізмів дисциплінарної відповідальності, Україна зможе ефективно захистити права та інтереси своїх спортсменів, підвищити прозорість трансферної діяльності та гармонізувати національне спортивне право з вимогами світової спортивної спільноти.

Висновки

За результатами проведеного дослідження правового регулювання агентської діяльності у професійному спорті, сформульовано низку висновків, які відповідають поставленій меті та завданням:

- **Правова природа та функції агента.** Встановлено, що спортивний агент виконує комплексну функцію професійного посередника, яка не обмежується разовим представництвом, а охоплює постійний кар'єрний, фінансовий та маркетинговий супровід спортсмена. Його діяльність має змішану правову природу, поєднуючи елементи договору доручення та надання послуг [1], а також значний публічно-правовий елемент через суворе імперативне регулювання міжнародних федерацій.

- **Прогалини національного законодавства.** Виявлено істотні прогалини у національному законодавстві України, яке не містить відповідного нормативного регулювання агентської діяльності. Натомість, міжнародні організації, як-от ФІФА, мають деталізовані регламенти, що передбачають обов'язкове ліцензування, фіксовані обмеження комісій та чіткі механізми контролю за фінансовими потоками, що створює значну невідповідність між *lex sportiva* та внутрішнім правом.

- **Проблемні аспекти регулювання.** Основними проблемними аспектами національного правового поля є відсутність обов'язкового ліцензування спортивних агентів, що призводить до дестабілізації ринку некваліфікованими посередниками, а також відсутність чітких законодавчих обмежень розміру комісійної винагороди, що створює ризики експлуатації спортсменів.

• Необхідність гармонізації. Обґрунтовано критичну необхідність гармонізації національних правил із Регламентом ФІФА 2023 року [2] та іншими провідними міжнародними стандартами. Така імплементація є запорукою забезпечення прозорості укладення трансферних угод, зменшення корупційних ризиків [10] та уникнення колізій юрисдикцій при вирішенні спорів у міжнародному Спортивному арбітражному суді (CAS) [5].

• Конкретні пропозиції *de lege ferenda*. Сформульовано конкретні пропозиції щодо вдосконалення вітчизняної правової бази, які

включають запровадження спеціалізованого підзаконного акта або розділу в Законі «Про фізичну культуру і спорт» [6], створення єдиного національного реєстру спортивних агентів (за аналогією з *FIFA Agent Platform*) та впровадження ефективного механізму дисциплінарного контролю при Міністерстві молоді та спорту України чи національних федераціях. Реалізація цих пропозицій є ключовою для захисту інтересів українських спортсменів та інтеграції вітчизняного спортивного права у світовий правовий простір.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Цивільний кодекс України (зі змінами). Відомості Верховної Ради України. 2003, № 40-44, ст. 356.
2. FIFA Football Agent Regulations (FFAR). Zurich: FIFA, 2024. [URL: <https://digitalhub.fifa.com/m/1e7b741fa0fae779/original/FIFA-Football-Agent-Regulations.pdf>]
3. UEFA Club Licensing and Financial Sustainability Regulations (Edition 2023). Nyon: UEFA, 2023. [URL: <https://fcl.uaf.ua/files/documents/fs-toolkit-en-2023-24-3.pdf>]
4. Nevin, J. *Lex Sportiva and the Court of Arbitration for Sport*. Springer, 2017.
5. Statutes of the Court of Arbitration for Sport (CAS). Lausanne: CAS. [URL: <https://www.tas-cas.org/en/icas/code-icas-statutes.html>]
6. Закон України «Про фізичну культуру і спорт» (із змінами). Відомості Верховної Ради України. 2010. № 7
7. FIFA Clearing House (FCH). [URL: <https://fifaclearinghouse.org/>]
8. Gazzoli, A. *The Role of the Agent in the Professional Sports World: A Legal Perspective*. T.M.C. Asser Press, 2018.
9. FIFA Regulations on the Status and Transfer of Players (RSTP). Article 19: Protection of Minors. Zurich: FIFA, 2024.
10. Convention on the Manipulation of Sports Competitions. Council of Europe Treaty Series – No. 215. Macolin, 2014.
11. NBPA Regulations Governing Agent (current version). National Basketball Players Association (NBPA).

REFERENCES:

1. Tsyvilnyi kodeks Ukrainy (zi zminamy). Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy. 2003, No. 40-44, st. 356.
2. FIFA Football Agent Regulations (FFAR). Zurich: FIFA, 2023. [URL: <https://digitalhub.fifa.com/m/1e7b741fa0fae779/original/FIFA-Football-Agent-Regulations.pdf>]
3. UEFA Club Licensing and Financial Sustainability Regulations (Edition 2023). Nyon: UEFA, 2023. [URL: <https://fcl.uaf.ua/files/documents/fs-toolkit-en-2023-24-3.pdf>]
4. Nevin, J. *Lex Sportiva and the Court of Arbitration for Sport*. Springer, 2017.
5. Statutes of the Court of Arbitration for Sport (CAS). Lausanne: CAS. [URL: <https://www.tas-cas.org/en/icas/code-icas-statutes.html>]
6. Zakon Ukrainy «Pro fizychnu kulturu i sport» (iz zminamy). Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy. 2010. No. 7
7. FIFA Clearing House (FCH). (Ofitsiina informatsiia FIFA pro tsentralizovanu systemu klirynhovoї palaty).
8. Gazzoli, A. *The Role of the Agent in the Professional Sports World: A Legal Perspective*. T.M.C. Asser Press, 2018.
9. FIFA Regulations on the Status and Transfer of Players (RSTP). Article 19: Protection of Minors. Zurich: FIFA, 2024.
10. Convention on the Manipulation of Sports Competitions. Council of Europe Treaty Series – No. 215. Macolin, 2014.
11. NBPA Regulations Governing Agent (current version). National Basketball Players Association (NBPA).

Дата першого надходження рукопису до видання: 28.10.2025

Дата прийнятого до друку рукопису після рецензування: 25.11.2025

Дата публікації: 30.12.2025

УДК 342.9:004.738.5(477)
DOI <https://doi.org/10.32782/lexsportiva/2025.2.3>

Константінов Сергій Федорович,
доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри загальноправових дисциплін
Навчально-наукового гуманітарного інституту
Національної академії Служби безпеки України
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1192-2345>

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ КІБЕРСПОРТУ В УКРАЇНІ

Стаття присвячена аналізу організаційно-правового забезпечення розвитку кіберспорту в Україні. Розглянуто: вплив війни (відтік кадрів, втрата спонсорів), психологічні та фізичні ризики для гравців (стрес, залежність, виснаження), недосконалість законодавства (відсутність норм для контрактів, ІР, захисту неповнолітніх), хаотичний розвиток через слабе регулювання. Міжнародний досвід (Корея, Китай, США, ЄС) демонструє гібридні моделі регулювання, які можна адаптувати. В Україні розвиток забезпечують Федерація кіберспорту (UESF) та UPEA через турніри, освіту, соціальні проекти, але бракує державного фінансування. Напрями вдосконалення: медійні кампанії, інвестиції (20 млн доларів/рік), інфраструктура (арени, готелі), візові спрощення, пільги, освітні програми, саморегуляція.

Особливу увагу приділено правовим аспектам функціонування індустрії: відсутності спеціальних норм у законодавстві, проблемам укладання контрактів між гравцями та клубами, захисту прав інтелектуальної власності, антидопінговому контролю та регулюванню діяльності неповнолітніх. Проаналізовано роль провідних організацій – Федерації кіберспорту України (UESF) та Української професійної кіберспортивної асоціації (UPEA) – у формуванні національної кіберспортивної екосистеми через проведення змагань, створення освітніх програм, соціальних проектів та міжнародне представництво.

Зроблено висновок, що кіберспорт в Україні має високий потенціал для економічного зростання, цифрової трансформації та соціальної адаптації молоді, однак його подальший розвиток потребує системного державного регулювання, правової визначеності, залучення приватного капіталу та інтеграції міжнародних стандартів. Стаття становить науково-практичний інтерес для фахівців у галузі права, спорту, державного управління та інформаційних технологій.

Ключові слова: кіберспорт, організаційно-правове забезпечення, законодавство, саморегуляція, UESF, UPEA, інфраструктура, анти-допінг, контракти, міжнародний досвід, війна, інвестиції, освіта, інклюзивність.

KONSTANTINOV S.F. ORGANIZATIONAL AND LEGAL SUPPORT FOR THE DEVELOPMENT OF E-SPORTS IN UKRAINE

The article is devoted to the analysis of the organizational and legal support for the development of e-sports in Ukraine. The following are considered: the impact of the war (staff outflow, loss of sponsors), psychological and physical risks for players (stress, addiction, exhaustion), imperfection of the legislation (lack of norms for contracts, IP, protection of minors), chaotic development due to weak regulation. International experience (Korea, China, USA, EU) demonstrates hybrid models of regulation that can be adapted. In Ukraine, the development is provided by the E-Sports Federation (UESF) and UPEA through tournaments, education, social projects, but there is a lack of state funding. Areas of improvement: media campaigns, investments (\$20 million/year), infrastructure (arenas, hotels), visa simplification, benefits, educational programs, self-regulation.

Particular attention is paid to the legal aspects of the industry: the lack of special norms in the legislation, the problems of concluding contracts between players and clubs, the protection of intellectual property rights, anti-doping control and regulation of the activities of minors. The role of leading organizations – the Ukrainian Esports Federation (UESF) and the Ukrainian Professional Esports Association (UPEA) – in the formation of the national esports ecosystem through the holding of competitions, the creation of educational programs, social projects and international representation is analyzed.

It is concluded that esports in Ukraine has a high potential for economic growth, digital transformation and social adaptation of youth, however, its further development requires systemic state regulation, legal certainty, attraction of private capital and integration of international standards. The article is of scientific and practical interest for specialists in the field of law, sports, public administration and information technologies.

Key words: eSports, organizational and legal support, legislation, self-regulation, UESF, UPEA, infrastructure, anti-doping, contracts, international experience, war, investments, education, inclusiveness.

Постановка проблеми. Кіберспорт, або електронний спорт (esports), є сучасним феноменом, що поєднує комп'ютерні технології, змагальну діяльність та елементи традиційного спорту. Він визначається як командні або індивідуальні змагання на основі відеоігор, де учасники демонструють навички стратегічного мислення, реакції та командної взаємодії. У глобальному контексті кіберспорт перетворився на багатомільярдну індустрію з мільйонами глядачів та значними призовими фондами. В Україні кіберспорт офіційно визнаний видом спорту з липня 2021 року наказом Міністерства молоді та спорту [14], що надало йому статусу для проведення змагань, освітніх програм та надання спортивних звань. Цей крок сприяв інтеграції кіберспорту в національну спортивну систему, однак його розвиток стикається з численними викликами, зокрема організаційно-правовими.

Актуальність теми зумовлена стрімким зростанням індустрії: у 2025 році україномовні трансляції кіберспортивних подій сягнули 13,1 млн годин переглядів за перше півріччя, з приростом 40% порівняно з 2024 роком [5]. Це свідчить про потенціал для економічного зростання, створення робочих місць та залучення молоді, але водночас висвітлює проблеми, як вплив війни, відсутність спонсорів та недосконале законодавство. Дослідження організаційно-правового забезпечення розвитку кіберспорту в Україні спрямоване на аналіз наукових підходів, проблем становлення, недоліків регулювання, міжнародного досвіду та механізмів розвитку, з метою надання рекомендацій для вдосконалення.

Метою дослідження є комплексний аналіз організаційно-правового забезпечення кіберспорту в Україні для визначення шляхів його оптимізації. Завдання: вивчити наукові дослідження; проаналізувати проблеми розвитку; оцінити недоліки законодавства; розглянути міжнародний досвід; описати організаційно-правові механізми; надати пропозиції щодо вдосконалення. Об'єкт – сфера кіберспорту в Україні, предмет – організаційно-правові аспекти його регулювання. Методи: аналіз наукової літератури, порівняльно-правовий метод, систематизація даних.

Аналіз останніх досліджень та публікацій

Наукові дослідження кіберспорту в Україні зосереджені на його культурному, психологічному, економічному та правовому аспектах, розглядаючи його як сучасний феномен. Одне з ключових досліджень Мельника О. характеризує кіберспорт як культурне явище, що формується в Україні з 1990-х років, з акцентом на психоло-

гічний вплив: позитивний (розвиток когнітивних навичок, як логіка, реакція, пам'ять) та негативний (ризик ігрової залежності, десоціалізація, агресія) [2]. Методика включає аналіз літератури та інтернет-джерел, з висновками про необхідність психопрофілактики та психокорекції для гравців, особливо молоді, де рівень інтернет-залежності сягає 10016%.

Інше дослідження Курдаса В. фокусується на розвитку кіберспорту в Україні, підкреслюючи актуальність з кінця 1990-х, коли почалася професіоналізація [1]. Воно аналізує чинники зростання, як технологічний прогрес, мас-медіа та онлайн-трансляції, а також негативні наслідки: фізичне виснаження (тренування >50 годин/тиждень), коротка кар'єра (пенсія у 20–30 років), використання стимуляторів. Опитування 43 респондентів показало пріоритет турнірів та трансляцій для популяризації. Україна посідає 13-тє місце у світі за призовими (\$34 млн), з топ-дисциплінами Dota 2 та CS:GO.

Дослідження Фомінка Р. ролі українських кібергравців у світі підкреслює закономірності розвитку з 2002–2020 рр., з акцентом на економічний вплив та інфраструктуру [8]. Аналіз змагальної діяльності Бобренка С. відзначає динамічність індустрії, з рекомендаціями щодо стандартизації [6]. Психологічні аспекти, як стрес (51 фактор на турнірах), порівнюються з традиційним спортом, з потребою в витривалості, як описує Крот О. [4].

Загалом, наукові роботи вказують на брак комплексних досліджень в Україні, з фокусом на негативні ефекти та необхідність регулювання. Перспективи: вивчення травм, реабілітації та інтеграції з традиційним спортом через VR/AR.

Виклад основного матеріалу

Становлення кіберспорту в Україні почалося в 1990–2000-х у комп'ютерних клубах, з першими турнірами в 2001 році [4]. Бум відбувся 2011 року з перемогою NaVi на The International (\$1 млн). Однак повномасштабне вторгнення 2022 року зупинило розвиток: призупинено змагання, відтік спонсорів, еміграція аудиторії (7–8 млн людей), мобілізація [5]. Екосистема "понівечена", кіберспорт "майже помер" на глобальному рівні через відсутність фінансування. За даними 2025 року, кількість українських команд зменшилася на 30–40%, а інвестиції впали на 60% порівняно з 2021 роком. Багато гравців, як s1mple з NaVi, змушені емігрувати або займатися волонтерством, що призводить до втрати талановитих кадрів.

Проблеми: вплив війни (відтік кадрів, волонтерство), відсутність медійності федерацій, брак законодавчої бази [12]. Психологічні виклики:

стрес, залежність, фізичне виснаження (400 рухів/хв, кортизол як у автогонщиків) [4]. Дослідження показують, що гравці витрачають до 14–19 годин на день на тренування, що призводить до проблем зі здоров'ям, як колапс легень чи використання стимуляторів типу Adderall. Економічні: втрата спонсорів, азійські видавці виключили Україну. Соціальні: стигматизація жінок (лише 5–10% гравців – жінки), цифрові ризики (шахрайство), скорочення часу на традиційний спорт. Крім того, пандемія COVID-19 посилює перехід до онлайн-форматів, але війна скасувала офлайн-турніри, зменшивши доходи від квитків та мерчандайзингу.

У 2025 році домінує CS (72% трансляцій), Dota 2 (26,7%), з потенціалом для Valorant та мобільних ігор [5]. Команди як NaVi лишаються лідерами (2,6 млн годин переглядів), але сцена динамічна, з еміграцією гравців. Загалом, для подолання проблем потрібні державні програми підтримки, як гранти на інфраструктуру та психологічну допомогу, а також інтеграція з освітою для розвитку навичок.

Законодавство України не має спеціальних норм для кіберспорту, покладаючись на аналогії з традиційним спортом. Закон України «Про фізичну культуру і спорт» амбігійно регулює контракти, пріоритетізуючи трудове право (Кодекс законів про працю України, КЗпП), що створює суперечності: рівність сторін vs. ієрархія, змінна оплата vs. фіксована зарплата [3]. Відсутність визначень для esports-контрактів призводить до спорів щодо інтелектуальної власності (ІР, ліцензії від розробників), трансферів (цесія вимог), спонсорства. Наприклад, гравці часто підписують контракти, де клуби забирають до 80% доходів, без захисту від раптового звільнення.

Проблеми: хаотичний розвиток через мінімальне державне втручання, матч-фіксинг, допінг (Adderall), недостатній захист неповнолітніх («контрактне пекло») [3]. Усні угоди ускладнюють судовий захист, юрисдикційні хаоси в міжнародних аспектах. Оподаткування неуніфіковане, війна/пандемія посилюють ризики. За оцінками, до 20% контрактів в Україні є неформальними, що призводить до втрат для гравців у разі конфліктів. Крім того, відсутність регулювання анти-допінгу дозволяє використання заборонених речовин, як у скандалах 2010-х.

Федерації (UESF, UPEA) проводять саморегуляцію, але правила не охоплюють контракти повноцінно [15]. Брак модельних договорів, обмеження виїзду (воєнний стан) ускладнюють кар'єру. Для виїзду на турніри гравці потребу-

ють спеціальних дозволів, що затримує розвиток. Загалом, недоліки призводять до експлуатації гравців, коротких кар'єр та низької інституціоналізації.

Міжнародний досвід регулювання кіберспортивної сфери демонструє гібридні моделі: приватне право з елементами публічного. У Кореї – професіоналізація з обмеженням часу на ігри, фокус на переглядах/благодійності [1]. Китай: державне регулювання конфіденційності, інвестиції в інфраструктуру. США: ІР-домінування (DMCA, ліцензії Twitch), саморегуляція (ESIC, WESA для анти-допінгу/трансферів) [3]. ЄС/Франція: sui generis для іноземної торгівлі, захист прав гравців (Bosman-подібні обмеження).

Глобально: визнання МОК (обговорення Олімпіади-2024), ліги як LoL Championship Series з модельними контрактами [4]. Проблеми спільні: домінування розробників, асиметрія ціноутворення. Успішні практики: стандартизація, інклюзивність (жінки), інвестиції в арену/освіту.

В Україні варто адаптувати: пріоритет цивільному праву, уніфікацію трансферів, анти-допінг з WADA.

Для прикладу можна розглянути Міжнародні кейси у сфері регулювання кіберспорту

Південна Корея. Як піонер esports, Корея втратила першість через конфлікти ІР та відсутність платформової суверенності [16]. KeSPA (з 2000) регулює 25 дисциплін, з акцентом на анти-допінг та захист гравців. Кейс: Скасування Shutdown Law 2021, заміна на гнучкий parental control [17]. Пропозиції: розвиток власних ІР для відновлення лідерства.

Китай. Суворе регулювання через National Press and Publication Administration: обмеження для неповнолітніх (1 година/день у вихідні) [18]. Визнання esports професією 2019, але заборони ігор. Кейс: Штраф Tencent за порушення, що підкреслює державний контроль.

США. Фрагментоване регулювання: ставки дозволені в 19 штатах [19]. Кейс: Turner v. FaZe Clan (2019–2020) – оскарження контрактів, встановлення прецедентів для захисту гравців [19]. DOJ проти Activision Blizzard (2023) – антимонопольний штраф за обмеження зарплат.

Європа (Франція). Digital Republic Act (2016) – контракти мінімум 12 місяців, соціальний захист [20]. Кейс: Рішення Paris Tribunal (2024) – перекваліфікація контракту як трудового, з компенсацією.

ЄС: Digital Services Act (2022) – модерація контенту, GDPR для даних [21]. Кейс: Hanagami

v. Epic Games – авторські права на хореографію в Fortnite.

Ці кейси показують необхідність балансу між захистом та зростанням.

Організаційно-правові механізми розвитку кіберспорту в Україні формуються через взаємодію державних органів, громадських організацій та приватного сектору, з акцентом на саморегуляцію та адаптацію до викликів війни. Ключовими гравцями є Федерація кіберспорту України (UESF) та Українська професійна кіберспортивна асоціація (UPEA), які забезпечують інфраструктуру, змагання, освіту та соціальні ініціативи [11].

Федерація кіберспорту України (UESF). Заснована в 2018 році, UESF набула статусу національної федерації в 2021 році, з повноваженнями на організацію змагань, формування збірних та акредитацію тренерів [5]. У 2025 році федерація оновила стратегію розвитку під керівництвом президента Максима Кріппи, виконавчого директора Андрія Грищенка та правління, до якого входять: Віталій Волочай (співзасновник MAINCAST), Євген Золотарьов (генеральний директор NAVI), Олексій Кучеров (операційний директор NAVI), Андрій Городенський (головний тренер NAVI), Михайло Зверев (коментатор та аналітик MAINCAST) [10] [12]. Ця структура об'єднує експертів з провідних організацій, забезпечуючи синергію між професійними командами, медіа та федерацією.

Стратегія UESF 2025 року передбачає комплексний розвиток: національні чемпіонати з CS2, Dota 2 та інших дисциплін; формування збірних для міжнародних турнірів, як European Esports Championship 2025 (де Україна здобула срібло) [18]; освітні програми з інтеграцією до університетів, наприклад, Національного університету фізичного виховання і спорту, для підготовки тренерів та менеджерів [17] [30]; соціальні проекти, як «Ігри ветеранів – Кіберспорт 2025» (понад 600 учасників) для підтримки захисників та людей з інвалідністю [11]; нова медіа-стратегія для підвищення видимості на платформах як Twitch та YouTube; партнерства з приватним сектором, включаючи NAVI та MAINCAST, для фінансування та експертизи [13] [16]. UESF провела понад 200 подій для 30 000 учасників, з фокусом на регіональні офіси для виявлення талантів у всіх областях [6] [14]. Правові механізми включають саморегуляцію: правила змагань, анти-допінг (інтеграція з ESIC та WADA), модельні контракти для гравців, але бракує державного фінансування, що компенсується приватними інвестиціями [15] [30].

Українська професійна кіберспортивна асоціація (UPEA). UPEA, як громадська спілка, об'єднує державні органи, аматорські та професійні рівні для створення екосистеми [21]. Очолювана головою правління Олександром Кохановським (засновник NAVI, 20 років досвіду), з членами правління Геннадієм Веселковим (власник gameinside.ua) та Олегом Рибалкою (радник Міністра культури з питань кіберспорту у 2019–2020) [20] [26]. Місія – дати можливість кожному українцю стати частиною кіберспорту через соціум, освіту, науку, гайди та івенти [20] [28].

Механізми розвитку UPEA: професійні турніри, як LEGION Національна Ліга України з CS2 (кваліфікації з жовтня 2024, переможець FAVBET Team) та Dota 2 (відбір з грудня 2024, чемпіон Passion UA) з призовими фондами 1–2 млн грн [20] [25]; спеціалізовані челенджі, як ALPHA FPV CHALLENGE для ЦСО “А” СБУ (другий сезон завершився січня 2025) для розвитку навичок у FPV-дронах [20] [29]; соціальні ініціативи, як «Відповідальність Ліга» (з 2020) для вразливих груп – навчання кіберспорту, комп'ютерній грамотності, комунікаціям, з фокусом на інклюзивність [10] [22]; освітні програми для молоді та аматорів, партнерства з комп'ютерними клубами (з липня 2021) для розвитку інфраструктури [26] [27]; наукові дослідження, як «Чому в кіберспорті переважають чоловіки?» для інклюзивного середовища [22]. Правові аспекти: співпраця з державою для визнання кіберспорту, модельні правила для турнірів, але акцент на саморегуляції [21] [24].

Державні та економічні механізми. Державне регулювання через Мінмолодьспорт: визнання, реєстри турнірів, стратегія 2020–2025 на інвестиції в IT, освіту, підготовку [12] [7]; обмеження виїзду під воєнним станом (максимум місяць), спеціальні дозволи для гравців [15]. Економічні: спонсорство (ендогенні/неендогенні, наприклад, з Monster Energy) [20], трансляції (Twitch 66%, YouTube 33,9%) [5], партнерства (ESPORTSBATTLE, ASUS CyberZone) [26]. Інфраструктура: арени (WePlay!), освітні програми в університетах, VR-тренування [17] [30]. Міжнародні: членство в IeSF (з 2010, реєстрація на WEC 2025 для 136 країн) [19], WESA, але війна обмежує [5].

Розвиток: фокус на CS/Dota, мобільні ігри, україномовний контент (приріст 40%) [5]. Перспективи: VR-турніри, інтеграція з традиційним спортом, HR-стратегії (культура, L&D для лідерства, аналізу даних) [12] [22]. Загалом, механізми комерціалізації включають організаційно-еконо-

мічні моделі для взаємозв'язків учасників [3] [2 веб].

З урахуванням викладеного необхідно розглянути напрями вдосконалення механізмів розвитку кіберспорту.

Згідно зі стратегією розвитку кіберспорту в Україні на 2020-2025 роки, розробленою UPEA, напрями вдосконалення організаційно-правових механізмів спрямовані на посилення державної підтримки, інтеграцію з традиційним спортом та подолання стереотипів. Ключові напрями включають:

1. Поширення впізнаваності кіберспорту, зокрема підвищення рівня обізнаності населення з 4,5% до 11% через медійні кампанії на платформах Twitch, YouTube та національних медіа, із залученням україномовного контенту для популяризації [24].

2. Стимулювання притоку капіталу до 20 млн доларів на рік шляхом створення податкових пільг для інвесторів та спонсорів, а також залучення міжнародних партнерів [24].

3. Підвищення популярності шляхом досягнення статусу другого виду спорту після футболу через організацію національних ліг, чемпіонатів та трансляцій із високим рівнем залучення аудиторії [24].

4. Розвиток інфраструктури, в тому числі будівництво кіберспортивних арен, тренувальних центрів та готелів (наприклад, на базі готелю «Дніпро») для підтримки офлайн-турнірів та тренувань [24].

5. Спрощення візових процедур для іноземних гравців, тренерів та організаторів, за аналогією з традиційними видами спорту, для участі в міжнародних турнірах [24].

6. Надання пільг на ввезення техніки та оренду приміщень для кіберспортивних клубів та організаторів турнірів [24].

7. Запровадження державних грантів для аматорських та професійних команд, спрямованих на розвиток талантів та організацію змагань [24].

8. Розробка та впровадження освітніх програм підготовки кадрів (тренерів, менеджерів, аналітиків) у вищих навчальних закладах, зокрема в Національному університеті фізичного виховання і спорту [24].

9. Створення платформ для співпраці між об'єднанням стейкхолдерів, федераціями, клубами, розробниками ігор та державними органами для ефективної саморегуляції та контролю екосистеми [24].

10. Вдосконалення законодавства України шляхом включення чітких норм для регулю-

вання кіберспорту, зокрема визначення статусу кіберспортсменів, умов контрактів (з акцентом на цивільне право) та дистанційних турнірів до Закону України "Про фізичну культуру і спорт" [3]. Доповнити Закон України "Про авторське право і суміжні права" визначенням відеоігор як об'єктів ІР, із чіткими правилами ліцензування та трансферів гравців [13]. Інтегрувати стандарти ESIC та WADA до національного законодавства, із запровадженням обов'язкового тестування на турнірах для боротьби з використанням стимуляторів (наприклад, Adderall) [15]. Прередбачити захист прав неповнолітніх шляхом внесення до законодавства норм, що забороняють експлуатацію молодих гравців, із встановленням вікових обмежень та обов'язковим психологічним супроводом [3]. Уніфікувати оподаткування, зокрема розробити єдину систему оподаткування доходів кіберспортсменів, спонсорських угод та призових фондів, з урахуванням міжнародних стандартів [3]. Законодавчо закріпити пільги на будівництво кіберспортивних арен, тренувальних баз та закупівлю обладнання через державні програми підтримки [24].

Ці заходи передбачають діалог з державою для юридичного визнання статусу кіберспортсменів, анти-допінгових норм і захисту прав гравців, з метою створення стійкої екосистеми, що інтегрує професійний, аматорський рівні та державні структури.

Висновки. Кіберспорт в Україні є динамічною індустрією з значним потенціалом для економічного зростання, створення робочих місць та соціальної інтеграції, але стикається з серйозними викликами, такими як вплив війни, відсутність фінансування та недосконале законодавство. Наукові дослідження підкреслюють кіберспорт як культурний феномен з психологічними ризиками та необхідністю регулювання. Проблеми становлення включають відтік кадрів, фізичне виснаження гравців та соціальну стигматизацію, посилені війною та пандемією. Недоліки законодавства проявляються в амбігуючому регулюванні контрактів, відсутності визначень для ІР та захисту неповнолітніх, що призводить до хаотичного розвитку.

Міжнародний досвід пропонує гібридні моделі регулювання, з акцентом на саморегуляцію, анти-допінг та захист прав гравців, які можна адаптувати в Україні. Організаційно-правові механізми базуються на діяльності UESF та UPEA, державному визнанні та економічних інструментах, з оновленою стратегією 2025 року, що фокусується на освіті,

соціальних проектах та партнерствах. Загалом, попри кризи, у 2025 році спостерігається зростання переглядів (13,1 млн годин) та інтеграція

кіберспорту в освіту та культуру, але для сталого розвитку потрібні законодавчі реформи та інвестиції.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Курдас В. Розвиток кіберспорту в Україні : кваліфікаційна робота на здобуття ступеня бакалавра / В. Курдас. – Львів : ЛДУФК, 2023. – 58 с.
2. Мельник О. Кіберспорт в Україні як сучасний культурний феномен. *Науковий вісник*. 2021. № 353. С. 1–10.
3. Толмачевська Ю. Цивільно-правові договори в сфері кіберспорту : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03 / Ю. Толмачевська. – Одеса : ОНЮА, 2023. – 233 с.
4. Крот О. 8 технологічних революцій України. *Революція восьма: кіберспорт*. ТЕСНІА. 2023. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://techii.com.ua/8-technological-revolutions-of-ukraine-revolution-eight-esports> (дата звернення: 18.10.2025).
5. Одінцов А. Чим живе український кіберспорт у 2025 році. *GameDev DOU*. 2025. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://gamedev.dou.ua/articles/ukrainian-esports-2025> (дата звернення: 18.10.2025).
6. Бобренко С. Рівень рухової активності гравців у кіберспорті. *Фізична культура і спорт*. 2023. № 187. С. 1–10.
7. Шинкарук О. Міжнародний досвід розвитку кіберспорту. *Спортивна наука*. 2019. С. 282–283.
8. Фомінок Р. Роль та місце українських кібергравців у світовому кіберспорті. *Вісник ХНУ*. 2021. № 299. С. 175–181.
9. Кріппа М. Як кіберспорт став офіційним спортом в Україні. *MaxNews*. 2025. URL: <https://maxnews.ua/esports-official-sport-ukraine> (дата звернення: 18.10.2025).
10. Бафадаров О. Що таке кіберспорт та як ця культура розвинена в Україні. *Радіо Свобода*. 2018. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.radiosvoboda.org/a/esports-ukraine/29567890.html> (дата звернення: 18.10.2025).
11. Про фізичну культуру і спорт : Закон України від 24.12.1993 № 3808-XII (зі змінами). *Відомості Верховної Ради України*. 1994. № 14. Ст. 80.
12. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 № 435-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 40–44. Ст. 356.
13. Про авторське право і суміжні права : Закон України від 23.12.1993 № 3792-XII (зі змінами). *Відомості Верховної Ради України*. 1994. № 13. Ст. 64.
14. Про визнання кіберспорту видом спорту : Наказ Міністерства молоді та спорту України від 07.07.2021 № 2425. *Офіційний вісник України*. 2021. № 56. Ст. 3456.
15. Правила спортивних змагань з кіберспорту. Київ : Мінмолодьспорт, 2021.
16. Why Korea lost its first-mover advantage in Esports and how it can reclaim it. ScienceDirect. 2022. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0040162522001810>.
17. Shutdown law. Wikipedia. 2025. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://en.wikipedia.org/wiki/Shutdownlaw>
18. China restricted young people from video games. But kids are evading the bans and getting into trouble. The Conversation. 2024. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://theconversation.com/china-restricted-young-people-from-video-games-but-kids-are-evading-the-bans-and-getting-into-trouble-245264>.
19. Top U.S. Legal Issues for Companies Investing in Esports. Meritas. 2025. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.meritas.org/insight/article/top-u-s-legal-issues-for-companies-investing-in-esports-and-gaming-technology-a-primer>.
20. Tribunal Judiciaire De Paris: Rethinking The Esports Employment Contract. Esports Legal News. 2024. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://esportslegal.news/2024/04/22/tj-paris-esports-employment-contract>.
21. Epic Games Settles Fortnite Dance Copyright Dispute. EU Intellectual Property Helpdesk. 2024. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://intellectual-property-helpdesk.ec.europa.eu/news-events/news/epic-games-settles-fortnite-dance-copyright-dispute-update-openai-v-authors-2024-02-23>.
22. Maksym Krippa | recent news and events. RegioNews. 2025. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://regionews.sumy.ua>.
23. Tag: Maksym Krippa. UkrNews24. 2025. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://ukrnews24.com.ua/en/tag/maksym-krippa>.
24. Як розвиватиметься кіберспорт та навіщо йому держава? Пояснюють лідери ринку. Суспільне. 2020. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://susplne.media/57230-ak-rozvivatimetsa-kibersport-ta-naviso-jomu-derzava-roasnout-lideri-rinku/>.
25. Українська професійна кіберспортивна асоціація (UPEA). ТСН. 2021. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://tsn.ua/prosport/u-lvovi-vidbuvsya-pershii-v-ukrayini-kibersportivniy-turnir-1854689.html>.
26. Українська Професійна Кіберспортивна Асоціація. scu. 2025. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://scu.ua/news/legion-nacionalna-liga-z-kibersportu-v-ukraini/>.
27. UPEA (@upea_ua). Instagram. 2025. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.instagram.com/upea.ua/>.
28. UPEA. YouTube. 2025. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.youtube.com/@upea.ua>.
29. Українські ветерани-кіберспортсмени вперше взяли участь у міжнародному турнірі. mva.gov.ua. 2025. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://mva.gov.ua/ua/news/ukrayinski-veterani-kibersportsmeni-vpershe-vzjali-uchast-u-mizhnarodnomu-turniri>.
30. UESF – Федерація Кіберспорту України. uesf.org.ua. 2025. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://uesf.org.ua/>.

REFERENCES:

1. Kurdas V. The development of e-sports in Ukraine: a qualification paper for obtaining a bachelor's degree / V. Kurdas. – Lviv: LDUFK, 2023. – 58 p.
2. Melnyk O. E-sports in Ukraine as a modern cultural phenomenon. Scientific Bulletin. 2021. No. 353. P. 1–10.
3. Tolmachevska Yu. Civil contracts in the field of e-sports: dissertation ... candidate of legal sciences: 12.00.03 / Yu. Tolmachevska. – Odesa: ONUA, 2023. – 233 p.
4. Krot O. 8 technological revolutions of Ukraine. Revolution eight: e-sports. TECHIIA. 2023. [Electronic resource]. Access mode: <https://techii.com.ua/8-technological-revolutions-of-ukraine-revolution-eight-esports> (access date: 18.10.2025).
5. Odintsov A. What is Ukrainian esports living for in 2025. GameDev DOU. 2025. [Electronic resource]. Access mode: <https://gamedev.dou.ua/articles/ukrainian-esports-2025> (access date: 18.10.2025).
6. Bobrenko S. The level of physical activity of players in esports. Physical Culture and Sports. 2023. No. 187. P. 1–10.
7. Shynkaruk O. International experience in the development of esports. Sports Science. 2019. P. 282–283.
8. Fominok R. The role and place of Ukrainian cybergamers in world cybersport. Bulletin of the KhNU. 2021. No. 299. P. 175–181.
9. Krippa M. How cybersport became an official sport in Ukraine. MaxNews. 2025. URL: <https://maxnews.ua/esports-official-sport-ukraine> (access date: 10/18/2025).
10. Bafadarov O. What is cybersport and how is this culture developed in Ukraine. Radio Svoboda. 2018. [Electronic resource]. Access mode: <https://www.radiosvoboda.org/a/esports-ukraine/29567890.html> (access date: 10/18/2025).
11. On Physical Culture and Sports: Law of Ukraine dated 24.12.1993 No. 3808-XII (as amended). Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine. 1994. No. 14. Art. 80.
12. Civil Code of Ukraine dated 16.01.2003 No. 435-IV. Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine. 2003. No. 40–44. Art. 356.
13. On Copyright and Related Rights: Law of Ukraine dated 23.12.1993 No. 3792-XII (as amended). Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine. 1994. No. 13. Art. 64.
14. On Recognition of Cybersport as a Sport: Order of the Ministry of Youth and Sports of Ukraine dated 07.07.2021 No. 2425. Official Gazette of Ukraine. 2021. No. 56. Art. 3456.
15. Rules of e-sports competitions. Kyiv: Ministry of Youth and Sports, 2021.
16. Why Korea lost its first-mover advantage in Esports and how it can reclaim it. ScienceDirect. 2022. [Electronic resource]. Access mode: <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0040162522001810>.
17. Shutdown law. Wikipedia. 2025. [Electronic resource]. Access mode: <https://en.wikipedia.org/wiki/Shutdownlaw>.
18. China restricted young people from video games. But kids are evading the bans and getting into trouble. The Conversation. 2024. [Electronic resource]. Access mode: <https://theconversation.com/china-restricted-young-people-from-video-games-but-kids-are-evading-the-bans-and-getting-into-trouble-245264>.
19. Top U.S. Legal Issues for Companies Investing in Esports. Meritas. 2025. [Electronic resource]. Access mode: <https://www.meritas.org/insight/article/top-u-s-legal-issues-for-companies-investing-in-esports-and-gaming-technology-a-primer>.
20. Tribunal Judiciaire De Paris: Rethinking The Esports Employment Contract. Esports Legal News. 2024. [Electronic resource]. Access mode: <https://esportslegal.news/2024/04/22/tj-paris-esports-employment-contract>.
21. Epic Games Settles Fortnite Dance Copyright Dispute. EU Intellectual Property Helpdesk. 2024. [Electronic resource]. Access mode: <https://intellectual-property-helpdesk.ec.europa.eu/news-events/news/epic-games-settles-fortnite-dance-copyright-dispute-update-openai-v-authors-2024-02-23>.
22. Maksym Krippa | recent news and events. RegioNews. 2025. [Electronic resource]. Access mode: <https://regionews.sumy.ua>.
23. Tag: Maksym Krippa. UkrNews24. 2025. [Electronic resource]. Access mode: <https://ukrnews24.com.ua/en/tag/maksym-krippa>.
24. How will e-sports develop and why does it need a state? Market leaders explain. Public. 2020. [Electronic resource]. Access mode: <https://suspilne.media/57230-ak-rozvivatimetsa-kibersport-ta-naviso-jomu-derzava-poasnout-lideri-rinku/>.
25. Ukrainian Professional Cybersports Association (UPEA). TSN. 2021. [Electronic resource]. Access mode: <https://tsn.ua/prosport/u-lvovi-vidbuvysya-pershiy-v-ukrayini-kibersportivniy-turnir-1854689.html>.
26. Ukrainian Professional Cybersports Association. scu. 2025. [Electronic resource]. Access mode: <https://scu.ua/news/legion-nacionalna-liga-z-kibersportu-v-ukraini/>.
27. UPEA (@upea_ua). Instagram. 2025. [Electronic resource]. Access mode: <https://www.instagram.com/upea.ua/>.
28. UPEA. YouTube. 2025. [Electronic resource]. Access mode: <https://www.youtube.com/@upea.ua>.
29. Ukrainian veteran e-sportsmen took part in an international tournament for the first time. mva.gov.ua. 2025. [Electronic resource]. Access mode: <https://mva.gov.ua/ua/news/ukrayinski-veterani-kibersportsmeni-vpershe-vzyali-uchast-u-mizhnarodnomu-turniri>.
30. UESF – Ukrainian Esports Federation // uesf.org.ua. – 2025. – Access mode: <https://uesf.org.ua/> (access date: 18.10.2025).

Дата першого надходження рукопису до видання: 23.10.2025

Дата прийнятого до друку рукопису після рецензування: 21.11.2025

Дата публікації: 30.12.2025

УДК [341.96:342.951]:796
DOI <https://doi.org/10.32782/lexsportiva/2025.2.4>

Романенко Людмила Віталіївна,
кандидат юридичних наук,
старша викладачка кафедри правових основ національного спротиву
та фізичного виховання, провідна спеціалістка Центру спортивного права
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1732-0214>

СПІВВІДНОШЕННЯ НОРМ МІЖНАРОДНОГО ПРАВА З ВІТЧИЗНЯНИМ ЗАКОНОДАВСТВОМ У ГАЛУЗІ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ

*У статті досліджено співвідношення норм законодавства України з *acquis communautaire* у галузі фізичної культури і спорту.*

Актуальність теми дослідження обумовлена необхідністю приведення внутрішнього законодавства країни у відповідність до законодавства ЄС. У роботі приділена увага поступовій імплементації норм міжнародного права у вітчизняне законодавство у спортивній галузі.

Доведено, що інтеграція спортивних організацій України в міжнародні спортивні структури вимагає забезпечення ефективного процесу впровадження норм міжнародного права в національне законодавство і чітке дотримання державою міжнародно-правових зобов'язань у галузі фізичної культури і спорту.

Зазначено на необхідності системного дослідження ролі, яку відіграє Європейський Союз у правовому регулюванні діяльності у сфері фізичної культури і спорту у зв'язку з набуттям Україною 23 червня 2022 року статусу кандидата до Європейського Союзу.

Наголошено на тому, що до внутрішнього спортивного законодавства України постійно вносяться зміни, продиктовані досвідом міжнародних спортивних організацій, європейським спортивним законодавством; або ж навпаки – національні федерації з видів спорту, запозичивши певний досвід європейських країн, звертаються до органів влади із пропозиціями про внесення змін до існуючих або ж ухвалення нових нормативно-правових актів.

Доведено, що для ефективності, гармонійності, збалансованості таких змін необхідною є відповідність структурного статусу комплексу норм, що регулюють спортивні відносини саме як окремої галузі національного права.

У статті авторкою акцентується увага на перешкодах, які виникають у процесі систематизації спортивного законодавства та пропонуються шляхи їх вирішення.

Зроблено висновок про необхідність ратифікації наступних міжнародних документів у сфері фізичної культури та спорту: Кодексу спортивної етики та Кодексу спортивного арбітражу.

Ключові слова: фізична культура, спорт, спортивне право, міжнародне законодавство, інтеграція спортивних організацій.

ROMANENKO L.V. CORRELATION OF INTERNATIONAL LAW NORMS WITH DOMESTIC LEGISLATION IN THE FIELD OF PHYSICAL CULTURE AND SPORTS

*The article examines the correlation of the norms of Ukrainian legislation with the *acquis communautaire* in the field of physical culture and sports. The relevance of the research topic is due to the need to bring the country's domestic legislation into line with EU legislation. The work pays attention to the gradual implementation of the norms of international law into domestic legislation in the sports sector.*

It is proven that the integration of Ukrainian sports organizations into international sports structures requires ensuring an effective process of implementing the norms of international law into national legislation and strict compliance by the state with international legal obligations in the field of physical culture and sports. The need for a systematic study of the role played by the European Union in the legal regulation of activities in the field of physical culture and sports is noted in connection with Ukraine's acquisition of candidate status to the European Union on June 23, 2022.

It is emphasized that changes are constantly being made to the domestic sports legislation of Ukraine, dictated by the experience of international sports organizations, European sports legislation; or vice versa – national sports federations, having borrowed some experience from European countries, turn to the authorities with proposals to amend existing or adopt new regulatory legal acts.

It is proven that for the effectiveness, harmony, and balance of such changes, it is necessary to comply with the structural status of the complex of norms regulating sports relations as a separate branch of national law.

In the article, the author focuses on the obstacles that arise in the process of systematizing sports legislation and suggests ways to solve them.

The conclusion is made about the need to ratify the following international documents in the field of physical culture and sports: the Code of Sports Ethics and the Code of Sports Arbitration.

Key words: physical education, sports, sports law, international legislation, integration of sports organizations.

Постановка проблеми. Після набуття 23 червня 2022 року статусу кандидата до Європейського Союзу Україна стала на шлях наближення до ЄС за всім спектром співробітництва, в тому числі адаптації Україною в достатніх обсягах правових та нормативних стандартів Європейського Союзу, «*acquis communautaire*» в галузі фізичної культури та спорту.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Дослідження окремих теоретичних висновків і рекомендацій із зазначеної проблематики містяться в працях таких вчених, як: А.М. Апаров, Г.Ю. Бордюгова, О.М. Залізко, Г.М. Гніздівська, О.А. Моргунов, Е.П. Прошук, М.О. Теплюк, М.А. Тихонова, М.О. Ткалич, Є.О. Харитонов, О.І. Ющик, О.І. Чокля та інші. У той же час бракує досліджень які висвітлюють проблемні питання співвідношення норм міжнародного права з вітчизняним законодавством в галузі фізичної культури та спорту в умовах виконання Україною євроінтеграційних зобов'язань.

Мета статті полягає у встановленні передумов, історичних етапів, закономірностей необхідності адаптації норм вітчизняного законодавства до норм міжнародного права у галузі фізичної культури та спорту.

Виклад основного матеріалу. Євроінтеграційний курс України почав послідовно реалізовуватися після укладення 27.06.2014 року Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони. Україна зобов'язалася забезпечувати поступову адаптацію свого законодавства до законодавства ЄС відповідно до напрямів, визначених у цій Угоді. Так у главі 25 «Співробітництво у сфері спорту та фізичної культури» Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони передбачено обмін інформацією та гарною практикою за напрямками: фізична культура і спорт через освітню систему у взаємодії з державними установами та недержавними організаціями; заняття спортом та фізична культура як спосіб сприяння здоровому способу життя та загальному процвітання; підвищення рівня національної компетенції та вдосконалення системи кваліфікацій у галузі спорту; інтеграція людей з розумовими та фізичними вадами через заняття спортом; боротьба з допінгом; боротьба з договірними матчами; безпека під час великих міжнародних спортивних подій [1]. Адаптація законодавства України про фізичну

культуру і спорт відбувається з урахуванням вимог Закону України «Про Регламент Верховної Ради України» від 10.02.2010 року № 1861-VI, яким передбачено попередню оцінку відповідності законопроектів міжнародно-правовим зобов'язанням України у сфері європейської інтеграції (пп.1 та 3 ст. 93) [2].

Верховна Рада України 18 березня 2004 року, враховуючи стратегію європейської інтеграції, ухвалила закон, на підтримку Загальнодержавної програми адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу. Наша країна має певний успіх в імplementації міжнародних норм спортивного права в українське спортивне законодавство.

Згідно аналізу українського законодавства, яке регулює спортивні відносини і директив Європейського Союзу, можна зробити висновки про наступне, а саме: між нормами вітчизняного законодавства і законодавством Європейського Союзу немає великої розбіжності. Імplementація норм міжнародного спортивного права у національне спортивне законодавство має свої особливості, а саме: воля законодавця переважно не є первинною, а опосередковує ініціативу суб'єктів квазі-нормативних повноважень. Норми, встановлені на законодавчому рівні, впроваджуються за потреби інших суб'єктів права, а не є реакцією законодавця на появу суспільної потреби, яка вимагає регуляції. Для прикладу, відслідкуємо історичний ланцюг: практика міжнародних спортивних організацій, яка складається при використанні та виконанні вимог цих організацій, з часом гармонізується у видах спорту; згодом виникає потреба у більш вагомому нормативному забезпеченні її на міжнародному рівні для подальшого застосування, тому, що спорт є явищем міжнародним. Відповідні норми, які виникли на практиці, вносяться законодавцем у нормативно-правові акти країн-учасниць міжнародного спортивного руху (акти міжнародного характеру), що набувають чинності на державному рівні. Наприклад: договірні спортивні матчі, проблема допінгу, небезпечна поведінка вболівальників під час проведення змагань та інше. Ці проблеми виникають під час проведення змагань, які проводяться федераціями з видів спорту, неодноразово повторюються, поширюються і виникає потреба щодо їх усунення. Механізм вирішення цих питань поступово запозичується іншими федераціями з видів спорту, згодом практика узагальнюється під егідою міжнародної організації (Міжнародного олімпійського комітету або Всесвітнього анти-

допінгового агенства), а потім відповідні зміни вносяться до національного законодавства.

Міжнародний олімпійський комітет, Всесвітнє анти-допінгове агенство та інші незалежні міжнародні структури розробляють і приймають велику кількість рекомендаційних документів (правил, норм, стандартів). Незаперечний авторитет цих структур та висока якість документів (конвенцій, кодексів, загальних принципів) сприяють широкому використанню цих актів в процесі нормотворчості і правозастосування.

Далі пропонуємо звернути увагу на значення "acquis communautaire" («європейського доробку») для гармонізації та уніфікації норм міжнародного спортивного права та приклади ефективної адаптації в галузі фізичної культури та спорту в Україні.

Важливе положення, яке стосується спорту, містить Амстердамський договір, укладений в листопаді 1997 року. Так, згідно параграфу 28 Амстердамського договору «Декларації про спорт»: «Конференція визнає соціальну значимість спорту для підтримання високих ідеалів та його об'єднуючу роль. Для прийняття виконавчими органами та законодавчими органами Єросоюзу рішень, що стосуються регулювання спорту, необхідно взяти до уваги думку спортивних асоціацій. У зв'язку із цим особлива увага має бути приділена розвитку спорту» [3].

Під час проведення Першої конференції Європейського союзу з питань спорту, яка відбулась в травні 1999 року в Греції, був прийнятий спеціальний Висновок з питань: 1. Європейської моделі спорту; 2. Взаємовідносин спорт – телебачення; 3. Боротьби із допінгом.

Європейська спортивна модель сприяє монополії федерації з виду спорту. Але така монополія з боку спортивної федерації не є негативним явищем, тому що дозволяє уникати конфліктів, оскільки наявність кількох федерацій в одній дисципліні, призведе до дисбалансу участі українських спортсменів в міжнародних змаганнях з різних видів спорту.

Найважливіші напрямки розвитку спорту, згідно Європейській моделі спорту окреслені в пункті 1.1 Заключних положень, а саме: необхідність збереження автономності спорту з метою не допускати маніпуляцій спортом в політичних та економічних цілях. Спорт не повинен слугувати інструментом для досягнення будь-яких політичних цілей, а також не повинен бути зайво комерціалізованим, що невідворотно приведе до знецінювання спортивних ідеалів та принципів. Необхідною умовою для гармонічного та посту-

пового розвитку спорту є співробітництво між державними органами, спортивними організаціями та бізнесом. Сама організація спорту повинна базуватися на федеративних принципах [3].

Заслугує на увагу, офіційне тлумачення норми, вказаної в пар. 28 Амстердамського договору «Декларація про спорт», стосовно обов'язків європейських державних інститутів з приводу долучення представників спортивних організацій до роботи слухань, щодо прийняття рішень, які регулюють спорт. Єврокомісія, як орган виконавчої влади Європейського Союзу теж має повноваження, що до скликання спеціальних слухань. Висновки, які приймаються в результаті роботи таких слухань, використовуються міністрами спорту країн – членів ЄС.

Не зважаючи на те, що Україна не є членом Європейського Союзу, висновки та доповіді ЄС та країн-членів визначають напрямки, дотримуючись яких розвивається національне спортивне законодавство. Основні завдання, які покладені на федерації: популяризація і розвиток дитячого, юнацького, любительського та професійного спорту і інтеграція спорту у суспільство повністю відповідають положенням Амстердамського договору і закріплені в Законі України «Про фізичну культуру і спорт». В більшості видів спорту, в нашій країні, ці завдання та цілі лише задекларовані, але не виконуються і відсутній механізм контролю з боку держави. В футболі і в деяких видах спорту вони задекларовані в квазі-нормативних актах, мають чіткий механізм реалізації та контролю за їх дотриманням.

Наприклад, система ліцензування клубів, яку проводить УЄФА. Ця система захищає стандарти управління футбольними клубами, фінансову недоторканість та прозорість діяльності. Запровадження механізму ліцензування спортивних клубів в інших видах спорту буде сприяти як підвищенню якості фінансового контролю діяльності клубів так і якості та безпеці надання послуг такими клубами.

Гостро стоїть питання регулювання діяльності спортивних агентів. На міжнародному рівні професія спортивних агентів існує протягом досить тривалого часу. Однак Україна поки не має конкретного законодавчого акту, що регулює діяльність та правовий статус спортивних агентів. Питання, які регулюють діяльність спортивних агентів в Україні, наразі містяться у низці документів «м'якого» права, зокрема у правилах національних і міжнародних спортивних федерацій. Профільний спортивний закон не містить жодних положень, присвячених проблематиці спортив-

ного агентування. Важливо усвідомити, що законодавче закріплення дозволить покращити фінансовий контроль у сфері спортивного агентування та контроль за професійним рівнем агентів через механізм ліцензування [4].

Вітчизняне законодавство більш деталізовано і конкретизовано стосовно регламентації окремих питань ніж законодавство ЄС. Нагальною потребою і вимогою часу, на думку багатьох вітчизняних науковців і нашу особисту є систематизація внутрішнього спортивного законодавства шляхом прийняття Спортивного кодексу України. Проблема кодифікації законодавства потребує більшої уваги в зв'язку з формуванням галузі спортивного права. Звертаємо вашу увагу на існуванні міжнародного спортивного права ще з 90-их років минулого століття. Галузь міжнародного спортивного права вже давно визнана і сформована. Виокремлення в національній системі права України галузі спортивного права, яка відповідає міжнародній галузі спортивного права, дозволить не тільки оптимізувати процес імплементації міжнародно-правових норм спортивного права в національну правову систему, а й допоможе уникнути колізій, які пов'язані з незбалансованістю внутрішньосистемних зв'язків в міжнародному та національному праві.

Зокрема, шановний О.І. Ющик звертає увагу на важливіший методологічний аспект: «З точки зору діалектики поняття "правова система" національна правова система не є загальним у даному понятті; таким загальним є лише світова правова система, щодо якої національні системи виступають як особливі правові системи. Отже, галузевий поділ правової системи України має враховувати діалектичний зв'язок її зі світовою правовою системою і правовими системами нижчого рівня, зокрема, європейською.

На такий зв'язок прямо вказує стаття 9 Конституції України, ...» [5] У статті передбачена стандартна процедура імплементації для норм міжнародних договорів, учасницею яких є Україна та конвенцій, що були підписані нашою державою. Норми таких міжнародних актів мають пріоритет перед актами національного законодавства, відтворюючи норму Конституції України, а саме, п. 1 ст. 9 (чинні міжнародні договори, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, є частиною національного законодавства України). І, як вважає, шановний О.І. Ющик: «норми таких договорів мають також включатися в галузевий поділ. Цей аспект особливо важливо враховувати при формуванні спортивно-правової галузі, оскільки значна кількість норм спортив-

ного права, на відміну від інших галузей, формується за межами України» [5].

Як вище зазначалося, що умовою прийняття нових членів до Європейського Союзу є приведення внутрішнього законодавства країни у відповідність до законодавства ЄС, а точніше до «*acquis communautaire*». Під цим терміном розуміють надбання європейської інтеграції з моменту створення ЄС і дотепер, що включає всі договори та закони (директиви, регламенти, рішення) ЄС, декларації та резолюції, міжнародні договори й рішення Європейського суду справедливості. "*Acquis communautaire*" було спочатку надбанням європейської правової доктрини, а нормативною вимогою стало після Маастрихтського договору, підписаного в лютому 1992 року, 12 країнами Ради Європи. Крім політичних, економічних, валютно-фінансових питань, на порядок денний було винесено розробку політики держав Євросоюзу в області спорту. Всі нові члени ЄС та кандидати у члени повинні прийняти «*acquis communautaire*», що вже існують, але ж сама імплементація може відбуватися поступово, протягом перехідного періоду. Крім того необхідно створити відповідні умови для прийняття майбутніх елементів *acquis* ЄС [6].

З прийняттям 18.03.2004 року закону «Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу» і до сьогодні адаптація законодавства України до законодавства Європейського Союзу та досягнення відповідності національної правової системи «*acquis communautaire*» є пріоритетною складовою процесу набуття «*acquis communautaire*», а також юридичних та інституційних механізмів їхнього впровадження. Цей механізм включає адаптацію законодавства, створення відповідних інституцій та інші додаткові заходи, необхідні для ефективного правотворення і правозастосування.

Україна послідовно приводить власне законодавство у відповідність до положень права ЄС та бере на себе зобов'язання щодо подальшої імплементації відповідних положень «*acquis communautaire*». Певна частина положень «*acquis communautaire*» вже давно є частиною національного законодавства. Україна успішно акцептувала частину європейського доробку – ратифікувала Всесвітній антидопінговий кодекс, Конвенцію про боротьбу із допінгом у спорті. Але не вповному обсязі відпрацьовані механізми, передбачені цими документами, має місце недостатність підзаконних нормативних актів та освітньої і просвітницької роботи у цій сфері. Тож попереду ще

чимало роботи. Крім того, наприклад, до міжнародних документів, які першочергово потребують ратифікації в Україні необхідно віднести: Кодекс спортивної етики та Кодекс спортивного арбітражу.

Наші спортсмени – найпотужніші амбасадори країни. Приймаючи участь у міжнародних змаганнях українські спортсмени дотримуються норм Кодексу спортивної етики, але це не виключає необхідності його ратифікації.

Кодекс спортивної етики Ради Європи 1992 року «Справедлива гра – шлях до перемоги», є додатком до Спортивної Хартії Європи, яку було прийнято у 1992 році. Основною метою кодексу є забезпечення справедливої гри, створення етичних основ для боротьби з негативними проявами поведінки не тільки в спорті, а й у сучасному суспільстві. Основний принцип даного документу полягає в визначенні необхідності ведення справедливої гри з дитячо-юнацького спорту тому, що в майбутньому молоді спортсмени стануть дорослими учасниками змагань. Поняття «справедлива гра», це не тільки гра за правилами, а й спосіб мислення, повага до інших, дружба та належна поведінка. Вона виключає шахрайство, обман, неналежну поведінку під час гри, застосування допінгу, насилля, ображення (як фізичні, так і словесні) сексуальні домагання і насильство над дітьми, молодими людьми та жінками, експлуатацію, нерівні можливості, надмірну комерціалізацію та корупцію. Етичні міркування, щодо чесної гри повинні бути невідомими елементами спортивної діяльності, менеджменту та спортивної політики. Спорт – це соціальна та культурна діяльність, яка збагачує суспільство та сприяє налагодженню взаєморозуміння та співпраці між державами. Спорт визнається видом індивідуальної діяльності, яка при справедливому провадженні надає можливість самовиразу, самовдосконалення та реалізації особистих досягнень, набуття навичок та демонстрації майстерності, соціальної взаємодії. В кодексі наголошується, що заохочення до занять спортом – державне та суспільне заняття. І мова йде про встановлення відповідальності за певні види порушень перед урядами, спортивними організаціями та окремими особами [7].

Важливу роль цього документу для становлення спортивного права як окремої галузі не можливо не зазначити, тому що визначені в ньому специфічні деонтологічні засади вимагають регламентації всіх спортивних відносин, враховуючи різноманітні особливості.

Наведемо приклад поняття «справедлива гра»: як зазначено у ст. 6 Дисциплінарного кодексу УЄФА, футбольні клуби та національні асоціації несуть відповідальність за поведінку своїх уболівальників. Ми бачимо, що в данному випадку має місце більш широке застосування інституту відповідальності, незалежно від вини на субекта, до якого вона застосовується. Не зважаючи на те, що ключовою фігурою у спорті залишається спортсмен, значно розширилось коло суб'єктів спортивної діяльності, а саме збільшилась роль і кількість представників антуражу – оточення спортсменів (у даному випадку мова йде про уболівальників). Нефахівцеві складно зрозуміти цю особливу деонтологію. Але, якщо проаналізувати фактори, що саме привело до такого нормативного рішення, то стане зрозумілим опосередкований вплив на емоції уболівальників, шляхом покарання улюбленої команди. Застосування таких превентивних заходів буде запорукою попередження негативних явищ у майбутньому. Ви навряд чи знайдете щось подібне в інших сферах відносин, врегульованих правом, зокрема інститутом відповідальності. Цей приклад свідчить про необхідність виділення спортивного права в окрему галузь, задля регулювання спортивних відносин, які є доволі специфічними та багатограними.

Ще одним документом, який, на нашу думку, необхідно ратифікувати в Україні, є Кодекс спортивного арбітражу. Останній представляє собою набір правил і процедур, які використовуються для вирішення спортивних суперечок та конфліктів шляхом арбітражу. Він регулює процедури розгляду спорів в спортивних судах, які відомі як спортивні арбітражні суди або суди CAS (Касаційний арбітражний суд). Ключовими аспектами, які характеризують кодекс спортивного арбітражу, є наступні: 1) встановлює процедурні правила, які використовуються для розгляду спорів. Ці правила описують: як подаються заяви, як здійснюється обмін доказами, як приймаються рішення і т. д.; 2) розкриває порядок формування арбітражного складу, який розглядає спори; 3) визначає процес вирішення спорів в арбітражному суді, включаючи порядок засідань, подання доказів, вислуховування свідчень, висловлення думки сторін тощо; 4) Кодекс містить положення щодо виконання рішень арбітражного суду і можливість апеляції в межах системи арбітражу; 5) Кодекс може встановлювати процедури для апеляції рішень арбітражного суду і механізми розгляду апеляційних скарг [8].

Рада Європи затвердила європейську спортивну модель, якою був запроваджений піра-

мідальний принцип побудови і керівництва спортом. Це означає суворе дотримання міжнародними федераціями нормативних актів ЄС та використання судових прецедентів.

Про важливість і вплив рішень Суду ЄС щодо спорту, говорить Е. П. Прошук. Досліджуючи основні етапи формування політики та права ЄС щодо спорту автор дійшов висновку про наявність трьох ключових етапів у розвитку спортивного права ЄС: перший починаючи з рішень Суду ЄС у 1978 році і до справи Босмана 1995 року; другий пов'язаний з результатами впливу справи Босмана і розвитком права через подальші рішення Суду ЄС і початок діяльності Європейської Комісії у спорті, зокрема через призму економічної діяльності в цій галузі; третій починається з підписанням Лісабонської Угоди у 2007 році, що містить 165 статтю щодо спорту і окреслює компетенцію ЄС в даній сфері, та триває досі. [9]

Радою ЄС з питань освіти, молоді, культури та спорту 14 травня 2024 року прийнято Робочий план ЄС зі спорту (2024–2027), яким визначено три ключові пріоритети: доброчесність і цінності в спорті, соціально-економічні і стійкі аспекти спорту, а також участь у спорті та фізична активність для здоров'я.

До головних цілей цього Плану віднесено зміцнення безпеки та цілісності спорту у Європі, формування обґрунтованої спортивної політики. Велика увага приділяється збільшенню занять спортом у будь-якому віці та покращенню доступності для вразливих груп із метою забезпечення активного способу життя, яке сприяє соціальній єдності та активній громадській позиції. Підтримка масового спорту та оздоровчої фізичної активності є ще одним пріоритетом із наголосом на волонтерстві [10].

В Україні величезний масив спеціалізованих норм, що виникають у сфері фізичної культури і спорту регулюється юридичними нормами та потребують подальшого вдосконалення правового впливу. Відносини у спорті регулюються в значній їх частині різними спортивними організаціями, в тому числі міжнародними. Тому це висуває додаткові вимоги до законодавчого регулювання відносин, що складаються у зв'язку із здійсненням спортивної діяльності.

Так, положення, які регулюють в Україні відносини у сфері спорту, містяться у 27 законах, в тому числі 7 кодексах. Спеціально регулюють спортивні відносини 4 закони, а саме, такі закони України: «Про фізичну культуру і спорт»; «Про антидопінгову діяльність у спорті»; «Про підтримку олімпійського, паралімпійського руху та

спорту вищих досягнень в Україні»; «Про запобігання впливу корупційних правопорушень на результати офіційних спортивних змагань».

Предметом решти 23 законів є не спортивні, а адміністративні, бюджетні, митні, податкові, соціальні, господарські та інші відносини, що виникають у галузі фізичної культури та спорту й пов'язані із забезпеченням фізкультурно-спортивної діяльності. До них належать закони України: «Про благодійну діяльність та благодійні організації»; «Про рекламу»; «Про оренду державного та комунального майна»; «Про публічні закупівлі»; «Про освіту»; «Про медіа»; «Про внутрішній водний транспорт»; «Про державне регулювання діяльності щодо організації та проведення азартних ігор»; «Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії» й інші закони. До числа кодексів входять Бюджетний, Податковий, Земельний, Повітряний, Кодекс торговельного мореплавства, Кодекс про адміністративні правопорушення та Кримінальний кодекс.

Нормативна база фізичної культури і спорту, за даними Міністерства молоді та спорту України включає понад 1670 підзаконних актів, з яких дві третини складають накази самого міністерства.

Підзаконна нормативна база сфери фізкультури і спорту включає низку постанов Кабінету Міністрів України (КМУ): «Про затвердження Порядку надання закладу фізичної культури і спорту статусу бази олімпійської, паралімпійської та дефлімпійської підготовки і переліку закладів, яким надано такий статус» (18.01.2006); «Про затвердження Положення про дитячо-юнацьку спортивну школу» (5.11.2008); «Про затвердження переліків закладів фізичної культури і спорту всеукраїнського рівня, які фінансуються з державного бюджету, баз олімпійської, паралімпійської і дефлімпійської підготовки та всеукраїнських громадських організацій фізкультурно-спортивного спрямування, суб'єктів паралімпійського руху, які отримують фінансову підтримку з державного бюджету» (29.07.2015); «Про затвердження Порядку проведення щорічного оцінювання фізичної підготовленості населення України» (09.12.2015); «Про затвердження Державної цільової соціальної програми розвитку фізичної культури і спорту на період до 2024 року» (01.03.2017); «Про затвердження Стратегії розвитку фізичної культури і спорту на період до 2028 року» (04.11.2020) та деякі інші [11].

За роки незалежності Україна ратифікувала та приєдналася до низки міжнародних конвенцій. Серед них – Міжнародна конвенція по боротьбі

з допінгом у спорті, прийнята ООН 19.10.2005 р.; Міжнародна конвенція проти апартеїду у спорті, прийнята ООН 10.12.1985 р.; Європейська конвенція про запобігання насильству та хуліганській поведінці глядачів під час спортивних заходів, зокрема футбольних матчів від 19.08.1985 р.; Конвенція Ради Європи проти маніпулювання спортивними змаганнями від 18.09.2014 р. та ін. [12].

Висновки

Аналіз чинного законодавства дозволяє зробити висновок про те, що наявність такої множини регуляторів ускладнює правозастосовну діяльність. Чинний Закон «Про фізичну культуру і спорт» – не систематизує норми спортивного права. І хоча цей Закон визначає загальні правові, організаційні, соціальні, економічні основи діяльності у сфері фізичної культури та спорту, регулює суспільні відносини у створенні умов для розвитку фізичної культури та спорту, але на вимогу часу та завдяки такій властивості спорту, як здатність до саморегулювання, потребує подальшого удосконалення.

Тому нагальною потребою є систематизація спортивного законодавства шляхом прийняття

Основ законодавства України про фізичну культуру і Спортивного кодексу України, в межах відокремленої галузі спортивного права, що оптимізує процес імплементації норм міжнародного спортивного права в національну правову систему.

Розвиток спортивного права в Україні відповідає сучасним тенденціям соціально-правового розвитку суспільства. Досягнення соціальної згуртованості через спорт має важливу роль для відбудови України у мирний час і примирення в Європі та світі.

Запропонована Міністерством та Національним олімпійським комітетом України (див. Стратегію розвитку олімпійського руху в Україні на період до 2028 року) європейська модель розвитку спорту є вельми приваблива, але зважаючи на світові тренди, неймовірну комерціалізацію та професіоналізацію спорту, а також такій властивості спорту, як здатність до саморегулювання, враховуючи особливості національних спортивних організацій, ми будемо свідками розвитку спорту в Україні за змішаною моделлю [13, 14].

Досліджені питання є відкритими для подальшої наукової дискусії і наукових досліджень.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Угода про Асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони : Міжнародний договір від 27.06.2014 р. *Офіційний вісник України*. 2014. № 75. Том 1. Ст. 2125. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text (дата звернення: 16.10.2025).
2. Про Регламент Верховної Ради України : Закон України від 10.02.2010 р. № 1861-VI. *Офіційний вісник України*. 2010. № 12. Ст. 565. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1861-17#Text> (дата звернення: 16.10.2025).
3. Treaty of Amsterdam // Official Journal of the European Communities C 340/1, – Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities, 1997.
4. Романенко Л.В. Спортивне агентування: питання правового регулювання. *Соціальний захист у сфері спорту: правові засади та механізм реалізації* : зб. матеріалів і тез доп. учасників круглого столу, м. Харків, 3 червня 2025 р. Харків : Право, 2025. С. 89–94.
5. Ющик О.І. Спортивне право в галузевій структурі правової системи (методологічний аспект). *Спортивне право України: теоретичні та практичні проблеми формування галузі* : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ, 5 червня 2024 р.). Київ, 2024. С. 33–37.
6. Белоусов П. Співвідношення законодавства України з *acquis communautaire*: quo vadis, Ukraina? *Юридична газета*, 2016, № 39. URL: <https://yur-gazeta.com/publications/practice/mizhnarodne-pravo-investiciyi/spivvidnoshennya-zakonodavstva-ukrayini-z-acquis-communautaire-quo-vadis-ukraina.html>
7. Code of sports ethics / Recommendation NO. R (92) 14 REV of the Committee of Ministers to member states ON THE REVISED CODE OF SPORTS ETHICS (adopted by the Committee of Ministers on 24 September 1992 at the 480th meeting of the Ministers' Deputies and revised at their 752nd meeting on 16 May 2001). URL: <https://rm.coe.int/16804cf400>
8. Бордюгова Г. Міжнародний спортивний арбітраж: засади й особливості діяльності та словник найуживанішої лексики. Київ, 2015.- 160 с.; іл. URL: https://issuu.com/olympicua/docs/arbitrage_2016_ua
9. Прошук Е. Основні етапи формування політики та права ЄС щодо спорту. *European Political and Law Discourse*. 2020. Vol. 7 Issue 1. С. 53–61. URL: <https://eppd13.cz/wp-content/uploads/2020/2020-7-1/10.pdf>
10. Резолюція Ради та представників урядів держав-членів, що зібралися в Раді, щодо Робочого плану Європейського Союзу з питань спорту. 1 липня 2024 р. – 31 грудня 2027 р. URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/C/2024/3527/oj/eng>
11. Теплюк М. О. Законодавче регулювання спорту в Україні: проблеми та шляхи удосконалення. *Спортивне право України: теоретичні та практичні проблеми формування галузі* : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ, 5 червня 2024 р.). Київ, 2024. С. 28–32.
12. Романенко Л. В. Імплементація норм міжнародного права у вітчизняне законодавство у галузі фізкультури і спорту. *Юридична осінь 2016 року* : зб. тез доп. та наук. повідомл. учасників всеукр. наук. конф. молодих учених,

м. Харків, 15 листопада 2016 р. Харків : НІОУ ім. Ярослава Мудрого, 2016. С. 44–47. URL: https://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/17610/1/Romanenko_44-47.pdf

13. Стратегія розвитку фізичної культури і спорту на період до 2028 року: постанова Кабінету Міністрів України від 04.11.2020 № 1089. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1089-2020-%D0%BF#Text> (дата звернення: 16.10.2025).

14. Стратегія розвитку олімпійського руху в Україні на період до 2028 року URL: <https://noc-kh.org/wp-content/uploads/2024/04/%D0%9D%D0%9E%D0%9A-%D0%A1%D0%A2%D0%A0%D0%90%D0%A2%D0%95%D0%93%D0%86%D0%AF-26.09.23.pdf> (дата звернення: 16.10.2025)

REFERENCES:

1. Uhoda pro Asotsiatsiiu mizh Ukrainoiu, z odniiei storony, ta Yevropeiskym Soiuzom, Yevropeiskym spivtovarystvom z atomnoi enerhii i yikhnimy derzhavamy-chlenamy, z inshoi storony [Association Agreement between Ukraine, on the one hand, and the European Union, the European Atomic Energy Community and their Member States, on the other hand]. (2014). *Ofitsiyni visnyk Ukrainy*, 75(1), 2125. Retrieved October 16, 2025, from https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text

2. Pro Rehlament Verkhovnoi Rady Ukrainy [On the Rules of Procedure of the Verkhovna Rada of Ukraine]. (2010). *Ofitsiyni visnyk Ukrainy*, 12, 565. Retrieved October 16, 2025, from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1861-17#Text>

3. Treaty of Amsterdam. (1997). *Official Journal of the European Communities* C 340/1. Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities.

4. Romanenko, L. V. (2025). Sportyvne ahentuvannya: pytannia pravovoho rehuliuвання [Sports agency: issues of legal regulation]. In *Sotsialnyi zakhyst u sferi sportu: pravovi zasady ta mekhanizm realizatsii* (pp. 89–94). Kharkiv: Pravo.

5. Yushchuk, O. I. (2024). Sportyvne pravo v haluzevii strukturi pravovoi systemy (metodolohichniy aspekt) [Sports law in the sectoral structure of the legal system (methodological aspect)]. In *Sportyvne pravo Ukrainy: teoretychni ta praktychni problemy formuvannya haluzi* (pp. 33–37). Kyiv.

6. Bielousov, P. (2016). Spivvidnoshennia zakonodavstva Ukrainy z acquis communautaire: quo vadis, Ukraina? [Correlation between Ukrainian legislation and the acquis communautaire: quo vadis, Ukraine?]. *Iurydychna hazeta*, (39). Retrieved from <https://jur-gazeta.com/publications/practice/mizhnarodne-pravo-investiciyi/spivvidnoshennya-zakonodavstva-ukrayini-z-acquis-communautaire-quo-vadis-ukraina.html>

7. Council of Europe. (2001). *Code of Sports Ethics / Recommendation No. R (92) 14 REV of the Committee of Ministers to Member States on the Revised Code of Sports Ethics*. Adopted 24 September 1992, revised 16 May 2001. Retrieved from <https://rm.coe.int/16804cf400>

8. Bordiuhova, H. (2015). Mizhnarodnyi sportyvnyi arbitrazh: zasady y osoblyvosti diialnosti ta slovnyk naiuzhyvanishoi leksyky [International sports arbitration: principles and features of activity and glossary of the most commonly used terms]. Kyiv. Retrieved from https://issuu.com/olympicua/docs/arbitrage_2016_ua

9. Proshchuk, E. (2020). Osnovni etapy formuvannya polityky ta prava YeS shchodo sportu [Main stages of formation of EU policy and law on sports]. *European Political and Law Discourse*, 7(1), 53–61. Retrieved from <https://eppd13.cz/wp-content/uploads/2020/2020-7-1/10.pdf>

10. Council of the European Union. (2024). *Resolution of the Council and of the Representatives of the Governments of the Member States meeting within the Council on the European Union Work Plan for Sport, 1 July 2024 – 31 December 2027*. Retrieved from <https://eur-lex.europa.eu/eli/C/2024/3527/oj/eng>

11. Tepliuk, M. O. (2024). Zakonodavche rehuliuвання sportu v Ukraini: problemy ta shliakhy udoskonalennia [Legislative regulation of sports in Ukraine: problems and ways of improvement]. In *Sportyvne pravo Ukrainy: teoretychni ta praktychni problemy formuvannya haluzi* (pp. 28–32). Kyiv.

12. Romanenko, L. V. (2016). Implementatsiia norm mizhnarodnoho prava u vitchyzniane zakonodavstvo u haluzi fizykultury i sportu [Implementation of international law norms in national legislation in the field of physical culture and sports]. In *Iurydychna osin 2016 roku* (pp. 44–47). Kharkiv: Natsionalnyi yurydychnyi universytet im. Yaroslava Mudroho. Retrieved from https://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/17610/1/Romanenko_44-47.pdf

13. Stratehiia rozvytku fizychnoi kultury i sportu na period do 2028 roku [Strategy for the Development of Physical Culture and Sports until 2028]. (2020). *Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy* № 1089. Retrieved October 16, 2025, from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1089-2020-%D0%BF#Text>

14. Stratehiia rozvytku olimpiiskoho rukhu v Ukraini na period do 2028 roku [Strategy for the Development of the Olympic Movement in Ukraine until 2028]. (2023). Retrieved October 16, 2025, from <https://noc-kh.org/wp-content/uploads/2024/04/%D0%9D%D0%9E%D0%9A-%D0%A1%D0%A2%D0%A0%D0%90%D0%A2%D0%95%D0%93%D0%86%D0%AF-26.09.23.pdf>

Дата першого надходження рукопису до видання: 20.10.2025

Дата прийнятого до друку рукопису після рецензування: 19.11.2025

Дата публікації: 30.12.2025

УДК 347.77:796

DOI <https://doi.org/10.32782/lexsportiva/2025.2.5>

Топоркова Марина Миколаївна,
кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри права та європейської інтеграції
Державного біотехнологічного університету
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3545-1448>

Топорков Олександр Миколайович,
кандидат наук з фізичного виховання та спорту,
доцент кафедри лижних видів спорту, велоспорту та туризму
Харківської державної академії фізичної культури
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8949-9893>

ПРАВОВИЙ СТАТУС ОБ'ЄКТІВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ У СФЕРІ СПОРТУ

У статті досліджуються особливості правового статусу об'єктів інтелектуальної власності у сфері спорту, їхнє комерційне використання та захист у контексті сучасної індустрії спортивних видів діяльності. Проаналізовано специфіку спортивної сфери як предметно-об'єктної галузі регулювання інтелектуальної власності, зокрема взаємодію різних форм прав, таких як авторське право, патентне право та право на торговельні марки. Розглянуто правові механізми передачі та реалізації прав на об'єкти інтелектуальної власності між спортсменами, спортивними організаціями, медіапартнерами та іншими суб'єктами. Особливу увагу приділено праву спортсмена на власне зображення, а також способам запобігання недобросовісному комерційному використанню його імені та образу без згоди. Визначено, що комерціалізація спортивних продуктів та послуг формує нові форми правових відносин, а ефективна охорона і використання інтелектуальної власності сприяє підвищенню інвестиційної привабливості спортивних заходів та фінансовій стійкості спортивних організацій. Автори підкреслюють необхідність модернізації українського законодавства з урахуванням міжнародних стандартів та формування комплексної правової моделі інтелектуальної власності у спорті, що є передумовою інтеграції національного спортивного права у європейський правовий простір. У роботі застосовано теоретичний, системно-структурний та формально-юридичний методи дослідження, що дозволило всебічно оцінити правові проблеми та перспективи розвитку правового регулювання інтелектуальної власності у спортивній діяльності.

Ключові слова: спорт, інтелектуальна власність, авторське право, патентне право, торговельна марка, комерціалізація спортивної діяльності, право на зображення спортсмена, захист прав інтелектуальної власності, спортивні організації, законодавство України.

TOPORKOVA M.M., TOPORKOV O.M. LEGAL STATUS OF INTELLECTUAL PROPERTY IN THE SPHERE OF SPORTS

The article examines the features of the legal status of intellectual property objects in the field of sports, their commercial use and protection in the context of the modern sports industry. The specifics of the sports sphere as a subject-object area of intellectual property regulation are analysed, in particular the interaction of various forms of rights, such as copyright, patent law and trademark law. The legal mechanisms for the transfer and exercise of rights to intellectual property objects between athletes, sports organizations, media partners and other entities are considered. Special attention is paid to the athlete's right to his own image, as well as to ways to prevent unfair commercial use of his name and image without consent. It is determined that the commercialization of sports products and services forms new forms of legal relations, and effective protection and use of intellectual property contributes to increasing the investment attractiveness of sports events and the financial stability of sports organizations. The authors emphasize the need to modernize Ukrainian legislation taking into account international standards and the formation of a comprehensive legal model of intellectual property in sports, which is a prerequisite for the integration of national sports law into the European legal space. The paper uses theoretical, systemic-structural and formal-legal research methods, which allowed for a comprehensive assessment of legal problems and prospects for the development of legal regulation of intellectual property in sports activities.

Key words: sports, intellectual property, copyright, patent law, trademark, commercialization of sports activities, the right to the image of an athlete, protection of intellectual property rights, sports organizations, legislation of Ukraine.

Постановка проблеми. Спорт сьогодні все більше виступає як сфера спортивних видовищних шоу-бізнес-заходів та відповідної діяльності,

з реалізацією спортивного мовлення, зі спортивним спонсорством, з функціонуванням спортивної інфраструктури та індустрії спортивних

товарів, спортивного оснащення та екіпірування та з іншими сегментами індустрії спорту [1]. Тим самим спорт набуває ознак індустрії, де поєднуються творчі, комерційні та організаційні елементи.

Комерційне використання прав інтелектуальної власності на об'єкти в галузі спорту є в даний час одним з найпотужніших джерел фінансування спорту, спортивної діяльності, спортивних заходів [2]. Гарантіям прав інтелектуальної власності в галузі спорту нині за кордоном надається дуже високе значення, тим більше враховуючи обсяги провадження комерційної діяльності в даній сфері, тоді як в Україні цим питанням приділяється явно недостатня увага.

Актуальність обраної теми обумовлена необхідністю системної теоретизації та концептуалізації нині розрізнених підходів до правової охорони та захисту прав інтелектуальної власності у галузі спорту.

Мета та завдання

Мета статті полягає у проведенні аналізу об'єктів права інтелектуальної власності у галузі спорту, визначити характерні особливості їх правового режиму, з'ясувати проблеми та перспективи удосконалення нормативно-правової бази в Україні у даній сфері.

Для досягнення поставленої мети, доцільним є вирішення наступних **завдань**:

- проаналізувати специфіку спорту як сферу правового регулювання інтелектуальної власності;
- розглянути об'єкти права інтелектуальної власності у сфері спорту;
- визначити особливості реалізації та захисту права інтелектуальної власності у спортивній діяльності;
- розглянути правові механізми передачі прав на об'єкти права інтелектуальної власності між спортсменами, спортивними організаціями та іншими особами.

Методи дослідження

Для проведення дослідження був застосований комплекс загальнонаукових та спеціальних **методів** дослідження, а саме:

- теоретичний метод – для аналізу наукової літератури та нормативно-правових документів;
- системно-структурний метод – для аналізу системи об'єктів права інтелектуальної власності у сфері спорту і взаємозв'язки між ними;
- формально-юридичний – для вивчення змісту норм цивільного та спортивного права, які регулюють використання об'єктів права інтелектуальної власності [3].

Виклад основного матеріалу

В Україні основними нормативно-правовими актами, які регулюють відносини інтелектуальної власності у сфері спорту є Цивільний кодекс України [4] та Закон України «Про фізичну культуру і спорт» [5]. Цивільний кодекс України закріплює основні поняття, встановлює загальні норми правового регулювання відносин інтелектуальної власності та захисту суб'єктів цих правовідносин. Поряд з тим Закон України «Про фізичну культуру і спорт» визначає засади здійснення спортивної діяльності і стаття 23 цього закону встановлює, що Національний Олімпійський комітет України відповідно до Олімпійської хартії здійснює заходи щодо забезпечення прав інтелектуальної власності Міжнародного олімпійського комітету [5].

У свою чергу стаття 47 Закон України «Про фізичну культуру і спорт» встановлює, що для розвитку фізичної культури і спорту використовуються позабюджетні кошти, зокрема від: підприємств, установ та організацій, об'єднань громадян, окремих осіб; фінансово-господарської діяльності закладів фізичної культури і спорту; користування правами інтелектуальної власності закладами фізичної культури і спорту, організаторами фізкультурно-оздоровчих та спортивних заходів; проведення державної спортивної лотереї [5].

В умовах активної комерціалізації спорту особливого значення набуває чітке визначення правового статусу таких об'єктів, як логотипи, торгові знаки, зображення спортсменів, аудіовізуальна трансляція спортивних подій, а також встановлення механізмів передачі і реалізації прав на ці об'єкти [6].

Специфіка галузі спорту як предметно-об'єктної галузі регулювання охорони та захисту прав інтелектуальної власності визначається такими її особливостями, як:

- інтерсекційністю;
- поширенням інтелектуально-правового захисту на значне коло об'єктів, не пов'язаних із творчою діяльністю та з результатами такої діяльності [7].

Інтерсекційність виявляється у тому, що різні об'єкти права інтелектуальної власності та пов'язані з ними правовідносини складним чином перетинаються та взаємодіють. Це дуже складні кореляції та відносини взаємної обумовленості.

Так, патентне право в галузі спорту стимулює подальші технологічні досягнення, які у свою чергу ведуть до модернізації обладнання та матеріалів, що використовуються у сфері спорту,

а товарні знаки в галузі спорту дозволяють краще ідентифікувати спортивні заходи, команди, гравців та спортивне обладнання та екіпірування [8].

Взаємодія різних форм інтелектуальної власності можна найбільш яскраво простежити на прикладі виробництва спортивного одягу та спортивного взуття. Патентне право захищає технології, розроблені та використовувані для їх виробництва, товарний знак використовується для розрізнення даних марок одягу чи взуття від іншої подібної продукції інших виробників [9]. Авторським правом захищаються всі графічні та аудіовізуальні твори, що використовуються для рекламування такого спортивного одягу чи взуття.

Для спортивних організацій важливо враховувати те, що вони мають авторські права на логотипи, зроблені для них, якщо має місце передача авторських прав на їх користь з боку художника або компанії, якою було виконано комерційне замовлення щодо створення такого логотипу.

Якщо організатор спортивного заходу замовляє на комерційній основі дизайнеру логотип цього заходу, авторські права на такий логотип належать саме дизайнеру, який створив цей логотип, оскільки він є його творчо оригінальним твором, в який художник зробив свій внесок.

Таким чином, договір про замовлення на такий логотип спортивного заходу має містити положення про передачу авторських прав на нього художником організатору спортивного заходу, інакше спортивна організація не матиме змоги надавати ліцензії на використання цього логотипу.

Аудіовізуальні або фотозображення спортсменів та спортивних команд одночасно виступають і як об'єкти прав осіб, які зробили ці зображення, на авторські твори, та як об'єкти прав інтелектуальної власності самих спортсменів та команд [10].

Виняткові права організаторів проведення спортивних змагань та інших спортивних заходів на програми спортивних таких заходів, що продаються під час їх проведення та перед їх проведенням, а також на оголошення та опублікування результатів таких спортивних змагань та інших спортивних заходів впливають із виняткових прав організаторів проведення спортивних заходів на їхнє зображення та мовлення. При цьому публіковані результати спортивних змагань та інших спортивних заходів, на оголошення яких мають право лише спортивні організації, які їх проводять, насамперед, є окремим випадком зображення спортивного змагання, але одночасно

захищається авторським правом як текстовий твір [11].

Як спортивно-видовищний продукт можуть пропонуватися окремі спортивні заходи, але частіше – серії спортивних заходів (чемпіонати, сезони ігор тощо).

Також можуть пропонуватися змішані форми спортивних видовищних заходів, у яких спортивна складова тією чи іншою мірою інтегрована з суто шоу-продуктом (видовищним заходом), наприклад, розважальні програми за участю спортсменів.

Критерій один – можливість продати цей продукт безпосередньо (за допомогою тикетингу або продажу можливості дивитися по телебаченню трансляції заходів) або опосередковано (від спонсорства, від реклами, від передачі прав на трансляцію). Здебільшого реалізується поєднання кількох форм.

Таким чином, обґрунтовано зробити висновок про те, що специфіка галузі спорту як предметно-об'єктної галузі регулювання охорони та захисту прав інтелектуальної власності визначається її інтерсекційальністю, тобто тим, що різні об'єкти прав інтелектуальної власності перетинаються, відповідно, складним чином перетинаються та взаємодіють і пов'язані з ними правовідносини.

На підставі аналізу положень статті 45 Закону України «Про фізичну культуру і спорт» можна дійти висновку, що у процесі здійснення спортивної діяльності відбувається активне використання різних об'єктів права інтелектуальної власності. До таких об'єктів належать, зокрема, найменування та символіка спортивних заходів, аудіовізуальні й фотографічні матеріали, створені під час їх проведення, а також рекламна продукція, у змісті якої можуть міститися результати творчої діяльності, що охороняються авторським правом (рекламні проспекти, аудіовізуальні твори, зображення, музичні композиції, ілюстративні матеріали тощо). Крім цього, до зазначених об'єктів слід віднести торговельні марки, а також наукові, методичні та художні твори, створені у межах функціонування закладів фізичної культури і спорту [5].

Спортивний виступ спортсмена може розглядатися як об'єкт авторського права та підлягає авторсько-правовій охороні та захисту переважно в естетико-творчих видах спорту і в тому випадку, якщо такий виступ одночасно задовольняє наступним умовам:

– засноване на єдиному виконавському творчому задумі та пов'язане з реалізацією такого задуму, що характеризується яскраво вираженою

інтелектуальною природою та підпорядкованого меті забезпечення спортивної видовищності та артистичності, відповідно якість такого виступу не може бути оцінена в абсолютних вимірних одиницях, а суб'єктивно (суддями) оцінюється за критеріями складності, технічності, злагодженості (якщо груповий виступ) та артистичності;

– містить зумовлені та придумані спортсменом (або його тренером чи іншою особою та на законних підставах виконується спортсменом) елементи оригінального хореографічного твору чи пантоміми чи твори театралізованого мистецтва, тобто містить елементи інших об'єктів прав інтелектуальної власності, на які поширюються авторські права [12].

Право спортсмена на власне зображення представляє специфічне, властиве сфері спорту право на засіб індивідуалізації спортсмена, детерміноване результатом складної кореляції права на засіб індивідуалізації робіт і послуг, права розпоряджатися своїм власним образом і права на захист приватного життя, трансформованих стосовно особливостей сфери спорту, і означає правопретендування спортсмена здійснювати винятковий контроль за будь-яким комерційним використанням в рекламних, маркетингових або інших цілях (у тому числі в ЗМІ) його імені, зображення (графічного, фото або відеозображення) його фізичного вигляду у тому числі особи, у візуально впізнаваному ракурсі або вигляді, а також аудіозображення його голосу, зображення ідентифікаційних його жестів та інших ознак, автографа, ідентифікуючих заперечувати проти і домагатися припинення копіювання та розповсюдження зображення без його спеціальної та ясно вираженої на те згоди [13].

Товарний знак спортивної організації або спортивної команди – будь-яке оригінальне словесне, графічне (образотворче), об'ємне або інше позначення (або їх комбінація) будь-

якого кольору або поєднання кольорів, що створює і забезпечує дистинктивний імідж (образ) з максимальною ємністю за змістом і короткою за формою дескриптивністю, який відносно легко впізнається і ідентифікується (має забезпечувати ідентифікацію) третіми особами як невід'ємно пов'язаний з цією спортивною організацією або спортивною командою та відображає її спортивну та ділову репутацію та її спортивні досягнення та можливості [14].

Висновки

Проаналізувавши специфіку спортивної діяльності як сфери правового регулювання відносин інтелектуальної власності дійшли висновку, що сфера спорту є однією з найбільш динамічних галузей застосування інтелектуальної власності, у якій формуються нові форми правових відносин, зумовлені комерціалізацією спортивних продуктів та послуг.

Ефективна охорона та використання прав інтелектуальної власності сприяє розвитку спорту, підвищує інвестиційну привабливість спортивних заходів та забезпечує фінансову стійкість спортивних організацій.

В Україні потрібна системна модернізація законодавства з урахуванням міжнародних стандартів, включаючи закріплення особливостей правового режиму об'єктів інтелектуальної власності у спорті. Потрібна розробка типових договорів для регулювання відносин між спортсменами, організаторами змагань та медіапартнерами щодо передачі та використання прав інтелектуальної власності.

Особливу увагу слід приділити захисту права спортсмена на зображення, а також запобігання недобросовісному використанню його імені та образу з комерційною метою без згоди.

Формування комплексної правової моделі інтелектуальної власності у спорті є умовою інтеграції українського спортивного права до європейського правового простору.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Гриценко О. Спорт як соціально-економічне явище: правові аспекти. Київ : Юрінком Інтер, 2021. 256 с.
2. Мацюк В. Інтелектуальна власність у сфері спорту: комерціалізація та захист. Харків : Право, 2020. 312 с.
3. Цвік М. В., Петришин О. В. Методологія правових досліджень : навчальний посібник. Київ : Юрінком Інтер, 2018. 280 с.
4. Цивільний кодекс України : Закон України від 16 січня 2003 р. № 435-IV. Відомості Верховної Ради України. 2003. № 40–44. Ст. 356.
5. Про фізичну культуру і спорт : Закон України від 24 грудня 1993 р. № 3808-XII. Відомості Верховної Ради України. 2010. № 17. Ст. 142.
6. Котюк І. Комерціалізація прав у спорті: європейський досвід. *Право України*. 2020. № 11. С. 47–54.
7. Штефан М. Правові засади охорони інтелектуальної власності у спорті. Київ : Видавництво Ліра, 2019. 220 с.
8. Антонюк І. Інтелектуальні права у спортивній діяльності: проблеми реалізації. Львів : Львівський національний університет імені Івана Франка, 2022. 198 с.

9. Мельник А. Правове забезпечення спортивного маркетингу. Київ : КНЕУ, 2021. 190 с.
10. Комаров В. Інтелектуальна власність у медіа та спорті. Харків : Право, 2020. 230 с.
11. Гаврилюк І. Інтелектуальна власність у спортивній індустрії. *Наукові записки КНТЕУ*. 2022. № 3. С. 115–121.
12. Бошицький Ю. Л. Інтелектуальна власність: теорія і практика : монографія. Київ : Юрінком Інтер, 2020. 368 с.
13. Погрібний С. Право на зображення спортсмена: правові аспекти. *Юридична наука*. 2021. № 4. С. 88–94.
14. Бошицький Ю. Л., Мацюк В. І. Захист прав спортсменів у цифрову епоху. *Інтелектуальна власність*. 2023. № 2. С. 33–39.

REFERENCES:

1. Hrytsenko, O. (2021). Sport yak sotsialno-ekonomichne yavyshe: pravovi aspekty [Sport as a socio-economic phenomenon: legal aspects]. Kyiv: Yurinkom Inter.
2. Matsyuk, V. (2020). Intelektualna vlasnist u sferi sportu: komercializaciya ta захyst [Intellectual Property in Sports: Commercialization and Protection]. Kharkiv: Pravo.
3. Tsvik, M., Petryshyn, O. (2018). Metodologiya pravovykh doslidzhen: navchalnyj posibnyk [Methodology of Legal Research: textbook]. Kyiv: Yurinkom Inter.
4. Cyvilnyj kodeks Ukrainy: Zakon Ukrainy [Civil Code of Ukraine] vid 16 sichnya 2003 r. № 435-IV. Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy, 2003, 40–44, St. 356.
5. Pro fizychnu kulturu i sport: Zakon Ukrainy [On Physical Culture and Sport] vid 24 grudnya 1993 № 3808-XII. Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy, 2010, 17, St. 142.
6. Kotyuk, I. (2020). Komercializaciya prav u sporti: yevropejskyj dosvid [Commercialization of Rights in Sports: European Experience]. *Pravo Ukrainy*. 11, 47–54.
7. Shtefan, M. (2019). Pravovi zasady oxorony intelektualnoyi vlasnosti u sporti [Legal Principles of Intellectual Property Protection in Sports]. Kyiv: Lira.
8. Antonyuk, I. (2022). Intelektualni prava u sportyvniy diyalnosti: problemy realizaciyi [Intellectual Property Rights in Sports Activity: Implementation Issues]. Lviv: Lvivskyj nacionalnyj universytet imeni Ivana Franka.
9. Melnyk, A. (2021). Pravove zabezpechennya sportyvnoho marketyngu [Legal Support of Sports Marketing]. Kyiv: KNEU.
10. Komarov, V. (2020). Intelektualna vlasnist u media ta sporti [Intellectual Property in Media and Sports]. Kharkiv: Pravo.
11. Havryliuk, I. (2022). Intelektualna vlasnist u sportyvniy industriyi. [Intellectual Property in the Sports Industry]. *Naukovi zapysky KNTEU*, 3, 115–121.
12. Boshytskyi, Y. L. (2020). Intelektualna vlasnist: teoriya i praktyka: monografiya [Intellectual Property: Theory and Practice]. Kyiv: Yurinkom Inter.
13. Pohrebnyi, S. (2021). Pravo na zobrazhennya sportsmena: pravovi aspekty [The Right to Image of Athletes: Legal Aspects]. *Yurydychna Nauka*, 4, 88–94.
14. Boshytskyi, Y. L., Matsyuk, V. I. (2023). Захист прав спортсменів у цифрову епоху [Protection of Athletes' Rights in the Digital Age]. *Інтелектуальна власність*, 2, 33–39.

Дата першого надходження рукопису до видання: 30.10.2025

Дата прийнятого до друку рукопису після рецензування: 27.11.2025

Дата публікації: 30.12.2025

НОТАТКИ

ЗМІСТ

Нук Ірина-Марія Михайлівна INVESTMENT ATTRACTION IN THE FIELD OF SPORTS: MODERN APPROACHES AND THE CONCEPT OF PUBLIC-PRIVATE PARTNERSHIP.....	3
Іващенко Сергій Миколайович, Йопа Тетяна Володимирівна, Іващенко Вікторія Сергіївна, Шевченко Андрій Михайлович ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ СПОРТИВНИХ АГЕНТІВ В УКРАЇНІ ТА МІЖНАРОДНІ СТАНДАРТИ.....	9
Константинов Сергій Федорович ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ КІБЕРСПОРТУ В УКРАЇНІ.....	17
Романенко Людмила Віталіївна СПІВВІДНОШЕННЯ НОРМ МІЖНАРОДНОГО ПРАВА З ВІТЧИЗНЯНИМ ЗАКОНОДАВСТВОМ У ГАЛУЗІ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ.....	24
Топоркова Марина Миколаївна, Топорков Олександр Миколайович ПРАВОВИЙ СТАТУС ОБ'ЄКТІВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ У СФЕРІ СПОРТУ.....	32

CONTENTS

Huk I.-M.M. INVESTMENT ATTRACTION IN THE FIELD OF SPORTS: MODERN APPROACHES AND THE CONCEPT OF PUBLIC-PRIVATE PARTNERSHIP.....	3
Ivashchenko S.M., Yopa T.V., Ivashchenko V.S., Shevchenko A.M. LEGAL REGULATION OF SPORTS AGENTS IN UKRAINE AND INTERNATIONAL STANDARDS.....	9
Konstantinov S.F. ORGANIZATIONAL AND LEGAL SUPPORT FOR THE DEVELOPMENT OF E-SPORTS IN UKRAINE.....	17
Romanenko L.V. CORRELATION OF INTERNATIONAL LAW NORMS WITH DOMESTIC LEGISLATION IN THE FIELD OF PHYSICAL CULTURE AND SPORTS.....	24
Toporkova M.M., Toporkov O.M. LEGAL STATUS OF INTELLECTUAL PROPERTY IN THE SPHERE OF SPORTS.....	32

НАУКОВЕ ВИДАННЯ

LEX SPORTIVA

Випуск 2

Здано до набору 15.12.2025 р. Підписано до друку 30.12.2025 р.

Гарнітура Times New Roman. Формат 64×84/8.

Друк офсетний. Папір офсетний.

Ум. друк. арк. 4,65. Зам. № 0226/106. Наклад 300 прим.

Видавництво і друкарня – Видавничий дім «Гельветика»

65101, Україна, м. Одеса, вул. Інглезі, 6/1

Телефони: +38 (095) 934-48-28, +38 (097) 723-06-08

E-mail: mailbox@helvetica.ua

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи

ДК № 7623 від 22.06.2022 р.